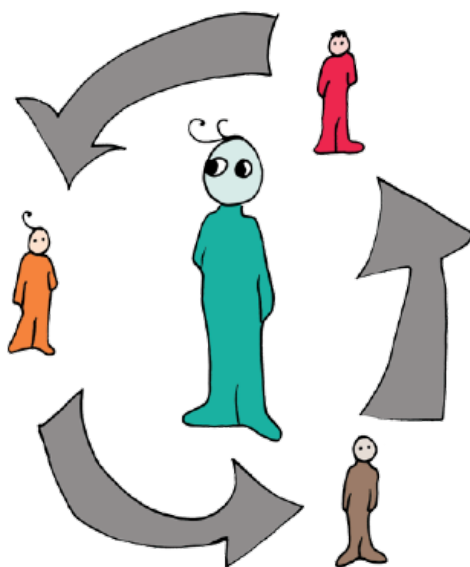

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Om vi bara hade kunnat sitta ned och prata med varandra”

- En kvalitativ studie om samverkan mellan skolan och socialtjänsten i stadsdelen Centrum i Göteborg.

SQ1562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Grundnivå

VT 2012

Författare Erik Hultén

Sandra Trygg

Handledare: Monica Nordenfors

Abstract

Titel: ”Om vi bara hade kunnat sitta ned och prata med varandra” – en kvalitativstudie om samverkan mellan skola och socialtjänst i stadsdelen Centrum i Göteborg.

Författare: Erik Hultén och Sandra Trygg

Handledare: Monica Nordenfors

Sökord: Samverkan, skola, socialtjänst.

Syftet med vår uppsats var att studera hur samverkan fungerar mellan skolan och socialtjänsten i stadsdelen Centrum i Göteborg. Vi har gjort en kvalitativ studie där vi intervjuat rektorer samt personal från socialtjänsten. Vi har i vår studie undersökt vad våra informanter upplever för hinder och förutsättningar för samverkan, samt vad de har för förväntningar och föreställningar om varandra. Vi har i vår analys av vår empiri haft en organisationsteoretisk och en samverkansteoretisk utgångspunkt. I vårt resultat kan vi utröna hur det finns hinder som blir centrala i relation till hur samverkan fungerar gentemot våra informanter. Dessa hinder har sitt ursprung i att informanterna har bristande kunskap om varandras förutsättningar som i sin tur leder till orimliga förväntningar på varandra. Kommunikation, och vägen till en god kommunikation, presenteras som en lösning men även begreppets komplexitet och svåruppnåelighet. Studien visar hur samverkan främst sker under ett pågående ärende, då ett barn far, eller riskerar att fara illa. Att verka för barn som far illa, tar stora resurser och engagemang i anspråk, båda från socialtjänstens och skolans sida. Detta leder till att frågor om samverkan, och hur samverkan skall gå till, ofta får en underställd prioritering.

Förord

Att verka tillsammans, var och en efter sin egen specifika kompetens och förmåga, för barnets bästa är något vi författare brinner för. Denna studie har för oss varit oerhört lärorik och intressant.

Vi vill här passa på att tacka de som gjort denna studie möjligt. Först och främst vill vi ge ett stort tack till vår handledare Monica Nordenfors, som väglett och stöttat oss genom vår studie. Vi vill även tacka våra informanter från skolan och socialtjänsten, som tagit sig tid för att göra denna studie möjlig.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
2. Problemformulering.....	7
2.1. Syfte.....	7
2.2. Frågeställningar.....	7
3. Begreppsbeskrivning.....	8
4. Bakgrund.....	9
4.1. Barn som får illa.....	9
4.2. Nationella projekt för samverkan.....	10
4.3. Lagtexter.....	12
5. Tidigare forskning.....	15
5.1. Forskning om samverkan mellan skola och socialtjänst ur ett organisatoriskt perspektiv.....	15
5.2. Forskning om samverkan mellan skola och socialtjänst med attityder och föreställningar som utgångspunkt.....	17
6. Teoretiska utgångspunkter.....	19
6.1. Interorganisatorisk organisationsteori.....	19
6.2. Samverkansteori.....	21
7. Metod.....	23
7.1. Ansats.....	23
7.2. Urval.....	23
7.3. Genomförande.....	25
7.4. Etiska principer.....	27
7.5. Förförståelse.....	27
7.6. Validitet och reliabilitet.....	28
7.7. Bearbetning och analys av resultatet.....	29
7.8. Metodisk reflektion.....	30
8. Resultat och analys.....	31
8.1. Hur går samverkan till?.....	31
8.2. Hinder för samverkan – resultat.....	33
8.3. Hinder för samverkan – analys.....	38
8.4. Förväntningar och föreställningar – resultat.....	41
8.5. Förväntningar och föreställningar – analys.....	44
8.6. Förutsättningar för samverkan – resultat.....	46
8.7. Förutsättningar för samverkan – analys.....	51
9. Diskussion.....	56
9.1. En intention.....	56
9.2. Samverkan och kommunikation på en högre nivå.....	56
9.3. Varför händer det så lite när vi vet så mycket?.....	57
9.4. Förslag på vidare forskning.....	58
10. Referenser.....	60

11. Bilagor.....	63
11.1. Bilaga 1, Intervjuguide socialtjänsten.....	63
11.2. Bilaga 2, Intervjuguide rektorer.....	65
11.3. Bilaga 3, Informationsbrev.....	67

Illustration

Illustrationen på försättsbladet är gjort av Sofia Wrangsjö – www.sublim.se.

1. Inledning

Socialtjänsten har i Sverige det yttersta ansvaret att verka för barn som far illa. Skolan är en arena där så gott som samtliga barn i Sverige vistas och har därmed en oerhörd viktig uppgift i att uppmärksamma och reagera då man misstänker att ett barn far illa. Att verka för skydd när barn far illa är ett ämne som under en lång tid varit på tapeten i Sverige och på senare år har samverkan varit ett viktigt nyckelbegrepp i detta. Vi kommer senare i uppsatsen redogöra för hur samverkan har gått från ett arbetssätt till en lagstyrd skyldighet för myndigheter i Sverige. Detta har medfört att staten satsar hundratals miljoner på att förbättra samverkan mellan skola och socialtjänst, och att det varje år kommer flera forskningsrapporter om samverkan. Samverkan är således något högaktuellt, och något som tar stora resurser i både tid och pengar i anspråk för så gott som alla socialkontor och skolor i Sverige. Trots detta har Socialstyrelsen publicerat flera rapporter som tyder på stora brister i samverkan. I januari 2012 redogjorde Socialstyrelsen för en granskning av 19 fall där barn avlidit till följd av brott. Resultatet av granskningen var att instanser som skola och sjukvård inte anmälde till socialtjänsten i den grad de borde, och att samverkan mellan skolan och socialtjänsten i många fall var bristfällig (Socialstyrelsen 2012a). Samverkan är således någonting som det finns mycket forskning om och något som tar stora resurser i anspråk – samtidigt som mycket tyder på att det fortfarande finns stora brister.

Samverkan mellan olika verksamheter och mellan olika yrkesgrupper är vanligt förekommande inom socialt arbete. Vi har genom vår praktik, inom socialtjänsten respektive sjukvården, upplevt samverkan som något beaktansvärt men svåruppnåeligt. Vi har även under socionomutbildning ibland upplevt diskussionen om samverkan som en utmaning snarare än en möjlighet.

Vi har i denna uppsats valt att studera hur samverkan ser ut mellan skolan och socialtjänsten. Vi har inriktat oss på vilka hinder och förutsättningar för samverkan som socialtjänsten och skolan upplever gentemot varandra, och har genom dessa ingångar studerat vilka förväntningar och föreställningar man har på varandras verksamheter.

Samverkan är följaktligen ett begrepp med flera dimensioner; den framställs som både en möjlighet och en utmaning, en stor fördel och ett krav, kostsam och väldebatterad samtidigt som den har stora brister. Hur ser samverkan mellan socialtjänsten och skolorna i stadsdelen Centrum i Göteborg ut, och vilka dimensioner av samverkan framställer verksamheternas personal? Detta är frågor vi ämnar ta reda på i vår uppsats.

2. Problemformulering

Skolan och socialtjänsten är två olika organisationer, som består av olika professioner med skilda uppdrag. Dock finns det en skärningspunkt där de båda organisationerna möts – när barn far illa eller riskerar att fara illa. Här har både skolan och socialtjänsten ett ansvar att verka för barnets bästa. Att samverka är idag inte bara en möjlighet, utan även en skyldighet för skolan och socialtjänsten när det gäller barn som far illa eller misstänks fara illa. Samverkan är ett välutforskat ämne som ständigt debatteras och något som tar stora resurser och tid i anspråk. Samtidigt visar forskning och andra rapporter på att det fortfarande finns brister i samverkan.

Vi ämnar att i vår uppsats studera samverkan gentemot skolorna och socialtjänsten i stadsdelen Centrum i Göteborg. Hur beskriver dessa instanser att samverkan ser ut när dessa organisationer möts för att verka för barnets bästa?

2.1 Syfte

Vårt syfte är att studera hur samverkan fungerar mellan grundskolan och socialtjänsten i Stadsdelen Centrum i Göteborg, när det gäller barn som far illa eller riskerar att fara illa.

2.2 Frågeställningar

- Hur går det till när de respektive organisationerna samverkar kring barn som far illa?
- Vad upplever de respektive organisationerna att det finns för hinder och förutsättningar för samverkan?
- Vilka föreställningar och förväntningar har de respektive organisationerna på sig själva och varandra när det gäller samverkan kring barn som far illa?

3. Begreppsbeskrivning

Vi vill här tydliggöra några specifika begrepp vi kommer att använda oss av i vår uppsats.

Barn

Med begreppet barn avser vi Socialtjänstlagen definiering av barn som alla människor under 18 år (Socialtjänstlagen 1 kap 2§). Även Barnkonventionen tillämpar samma beskrivning, med tillägget att ”om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet” (FN Barnkonvention, art. 1).

Barn som far illa eller riskerar att fara illa:

Begreppet barn som far illa eller barn som riskerar att fara illa avser vi barn som inte kan få sina basala behov tillgodosedda. Dessa behov beskrivs enligt Socialstyrelsen som fysiska, psykiska och sociala. Med begreppet avses även barn och ungdomar som utsätts för våld, psykiskt och fysiskt, kränkningar och sexuellt utnyttjande. Vidare innefattas barn som har ett socialt nedbrytande och självdestruktivt beteende, såsom exempelvis kriminalitet och missbruk samt även barn som utsätts för mobbing, hot eller våld (Socialstyrelsen 2007).

Samverkan:

Med uttrycket samverkan tillämpar vi Danemarks (2000) definition: ”... medvetna och målinriktade handlingar som utförs tillsammans med andra i en klart avgränsad grupp avseende att definierat problem och syfte.” (Danermark 2000, s. 15).

4. Bakgrund

Vi kommer i detta kapitel presentera för en del av de rapporter, utvärderingar och lagtexter som finns till skydd för barn som far illa. Vi kommer att inleda en kort introduktion om begreppet barn som far illa. Därefter kommer vi att presentera nationella samverkansprojekt och resultaten av dessa. Slutligen kommer vi att redogöra för de lagtexter som reglerar samverkan mellan organisationerna som arbetar med barn.

4.1 Barn som far illa

Som vi redogjort för i begreppsbeskrivningen använder vi oss av en definition för barn som far illa där vi avser barn vars föräldrar brister i omsorgen eller där barnet har ett destruktivt beteende. Socialstyrelsen (2012b) redogör för i en rapport, som beskriver utbredningen och omfattningen av anmälningar till socialtjänsten gällande barn och unga, svårigheten med att redogöra för utbredningen för denna grupp. Detta då olika studier i ämnet har olika definitioner för gruppen barn som far illa. Rapporten redogör även för en svårighet med att jämföra utbredningen för hur många barn som far illa mellan olika kommuner. Detta ter sig problematiskt då olika kommuner har olika sätt att föra in statistik och även tillämpar olika definitioner på barn som far illa (Socialstyrelsen 2012b).

Socialstyrelsen (2012b) beskriver att om socialtjänsten skall kunna göra en utredning när ett barn misstänks fara illa krävs det att de får in en anmälan eller en ansökan, varpå anmälningar här är det som är främst förekommande. Även om det inte finns någon total rikstäckande statistik på varifrån anmälningarna kommer från, visar flera undersökningar på att skolan tillsammans med polisen är den främst förekommande anmälaren till socialtjänsten. (Socialstyrelsen 2012b).

Ser vi till stadsdelen Centrum i Göteborg så inkom det under 2011 277 anmälningar avseende barn och unga som misstänktes fara illa. 69 stycken av dessa, ca 25 %, kom från skolan (Irekvist 2012). Skolan är således en stor informationskälla för socialtjänsten i deras verksamhet att skydda och stödja barn som misstänks fara illa. Detta kräver i sin tur en fungerande samverkan dessa myndigheter emellan. Att samverkan ska förekomma mellan verksamheterna finns även lagreglerat, både i de lagar som gäller skola och socialtjänst.

Mycket har gjorts för att öka samverkan mellan skolan och socialtjänst, bland annat genom att skärpa lagar och förordningar, men också genom att starta olika samverkansprojekt. Vi kommer nedan redogöra för dessa lagar samt några exempel på vad som har gjorts för att öka samverkan mellan skolan och socialtjänsten.

4.2 Nationella projekt för samverkan

År 2003 kom regeringen med en proposition - Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m. (Regeringen 2003) där de betonade vikten för myndigheter att samverka kring barn som far illa. Som följd till denna proposition skärptes lagarna då socialnämnden nu hade en skyldighet att samverka med berörda myndigheter när barn far illa (Regeringen 2003; Socialstyrelsen 2007).

Med bakgrund till ovanstående beskriver Socialstyrelsen (2007) hur de fick i uppdrag att ta fram en nationell strategi för samverkan, där allmänna förhållningssätt och riktlinjer för samverkan kring barn som far illa skulle lyftas till en nationell nivå. Socialstyrelsen (2007) beskriver hur den nationella strategin bygger på tre grundläggande förutsättningar: Styrning, Struktur och Samsyn. Med *styrning* menas att det bör finnas en tydlig styrning på ledningsnivå som legitimerar samverkan och ansvarar för att den utvecklas och utvärderas. Parterna som samverkar bör således ha en central överenskommelse där ansvar och rutiner kring samverkan regleras. *Struktur* syftar till att man bör eftersträva konkreta riktlinjer och handlingsplaner för hur man ska samverka. Man bör även tydliggöra begrepp och vilken målgrupp man vänder sig till. Slutligen innebär begreppet *samsyn* att de olika yrkesrollerna tydliggörs gentemot de parter som samverkar. Genom att man känner till varandras uppdrag, resurser och eventuella begränsningar ökar möjligheten till att arbeta mot samma mål. Detta kräver kommunikation och tillit till varandras arbete. Målet med riktlinjerna är att man så långt det är möjligt ska ha en gemensam syn för de som i olika sammanhang möter ett barn som misstänks fara illa och för att kunna tillgodose barnets grundläggande behov.

Socialstyrelsen (2007) redogör för att det, efter att lagen skärptes, startade en mängd lokala samverkansprojekt runt om i landet. Detta ledde till vissa positiva resultat kring samverkan, men även att dessa resultat försvann när projektet slutade och verksamheterna därefter övergick till normala rutiner. (Socialstyrelsen 2007)

Med bakgrund av regeringens proposition och lagändringen fick Skolverket i uppdrag att fördela 100 miljoner kronor till pilotprojekt under åren 2007 och 2008, som syftade till att stödja lokala utvecklingsarbeten med syfte att utöka samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och barn- och ungdomspsykiatri (Skolverket 2010). Därpå sammanställde Skolverket en rapport till regeringen som syftade till att utvärdera dessa projekt. Rapporten, ”Erfarenheter av samverkan”, sammanfattar hur man har arbetat för att förändra och utveckla organisationen kring hur man samverkar med barn och unga.

Skolverket (2010) beskriver i rapporten bland annat ett projekt där man skapat tre olika funktioner som ska verka för att uppmärksamma och stödja barn som riskerar att fara illa:

- Multikompetenta team.
- Koordinator för samhällsinsatserna

- Coach som individuellt stöd

Multikompetenta team består av olika kompetenser från de olika samverkansparterna för att kunna tillgodose alla behov man möter i arbetet med barn och unga. De multikompetenta teamen möjliggör också att insatserna som ges blir samstämmiga – att de är samordnade, har samma mål och ser till att det finns en gemensam tanke om barnets bästa. Koordinatören beskrivs i rapporten som ”en dörr in”. Denna kontakt ska bidra till att samhället ska sluta sig runt barnet och föräldern, istället för att dessa ska slussas runt till olika myndigheter. Slutligen har coachen till uppgift att ge det individuella stödet till barnet i fråga och fokuserar på att skapa en relation till denne. Coachen hjälper till med att strukturera upp vardagen samt att tillsammans med barnet sätta upp mål, både långsiktiga och kortsiktiga, för att hjälpa till att skapa en hållbar livsstil (Skolverket 2010).

Vidare i rapporten från Skolverket (2010) utvärderas dessa ovan nämnda lokala projekt, där man framhåller vikten av att övriga myndigheter får kunskap om skolans olika professioner och vilka roller dessa har. Detta för att förmedla vilket ansvar exempelvis elevhälsan, pedagoger och övrig personal har, samt vad ett samverkansprojekt innebär för dessa olika funktioner i skolan. Skolverket (2010) beskriver vidare hur man genom samverkan mellan olika professioner i skolan, sett barnet utifrån ett helhetsperspektiv. Detta, menar utvärderingen, har medfört att barnet kunnat få skyddande åtgärder tidigare; främst genom stödjande insatser. Detta har i sin tur lett till att man i dessa fall har kunnat undvika att skapa ett ärende hos socialtjänsten (Skolverket 2010).

Genom de lokala projekten har man skapat en större öppenhet i utredningen och på så sätt gett barnet och föräldrarna en större chans till delaktighet. Genom detta har man i många fall kunnat få ett samtycke med ansökan om insats från skola till socialtjänst, istället för en anmälan (Skolverket 2010).

Från de professionellas sida beskrivs att man upplever sig ha ”bättre på fötterna” när det gäller att bedriva utredning och att fatta beslut. De framhåller även att man snabbare kan erbjuda mer individanpassade åtgärder och stödinsatser (Skolverket 2010; Socialstyrelsen 2007).

Västbus är ett annat exempel på ett försök till samverkan, där man samverkar kring barn- och ungdomar med psykisk, psykiatrisk och social problematik i Västsverige (Västra Götalandsregionen 2005). Västra Götalandsregionen (2005) har tagit fram riktlinjer för Västbus, som gäller för hela regionen. Riktlinjerna visar på hur en ledningsgrupp skall bildas inom varje sjukhusområde och kommunförbundsområde, och denna ledningsgrupp är gemensamt ansvarig för samverkan i kommun samt att kontinuerligt följa upp och utveckla nya samarbetsmetoder. För att öka samverkan mellan de olika verksamheterna inom landsting och kommun är denna ledningsgrupp ansvarig för att man arbetar efter gemensamma riktlinjer för att motverka att dessa barn faller mellan stolarna. Riktlinjerna beslutades på politisk nivå år 2005 och syftar

till att skapa gemensamma grundläggande värderingar där alla verksamheter som arbetar med barn ges skyldighet att arbeta utifrån barnets bästa. Det framhålls även att kostnads- och verksamhetsansvar ska lösas genom ett ökat samarbete mellan olika verksamheter och aldrig ska påverka barnet i fråga. Riktlinjerna syftar till att alla som arbetar med barn inom kommun och landsting ska ha ett gemensamt ansvar för barnen, vad gäller stöd och insatser. Vidare ska man verka för att vetenskapen om varandras arbeten utvecklas och att man har en ömsesidig respekt för varandras uppdrag. (Västra Götalandsregionen 2005).

4.3 Lagtexter

Den första barnavårdslagen kom i Sverige 1926. Denna barnavårdslag gav samhället för första gången rätten att ingripa och omhänderta barn som misshandlades eller på annat sätt misstänktes fara illa, även om äga fortfarande sågs som en del i uppfostringssyfte. Lagen förändrades successivt och ersattes sedan av 1960 års barnavårdslag, till dess att socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga trädde i kraft 1982. (Socialstyrelsen 2004)

Socialtjänstlagen ger socialnämnden det yttersta ansvaret i kommunen att tillgodose skydd för barn som far illa. För att kommunen ska kunna fullfölja detta är samverkan med andra verksamheter som arbetar med barn ett måste. Skolan är den organisation som mer än någon annan kan se och upptäcka då ett barns behov inte är tillgodosedd eller då ett barn far illa. Detta gör skolpersonalen till en oerhörd viktig upptäckargrupp och informationskälla för socialtjänsten (Sjölin 2005). Skolans skyldighet att anmäla till socialtjänsten då man misstänker att ett barn far illa regleras i socialtjänstlagen:

14 kap. Anmälan om och avhjälpan av missförhållanden m.m.

1 § Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden. (Sveriges rikets lag)

Detta innebär att alla som omfattas av lagen är skyldiga att genast, utan dröjsmål, anmäla till socialtjänsten om de misstänker eller får kännedom om något som kan innebära att socialtjänsten skulle kunna behöva ingripa till skydd för barnet.

De som omfattas av lagen är även skyldiga att lämna uppgifter till socialnämnden som kan vara av värde i under en pågående utredning som syftar till att undersöka barns behov av skydd. Detta enligt 14 kap. 1 § fjärde stycket Socialtjänstlagen. De som ryms inom lagen är även skyldiga att underrätta nämnden om det uppkommer nya uppgifter eller omständigheter som kan vara till värde i utredningen och bedömningen.

Socialstyrelsen betonar i en rapport (Socialstyrelsen 2004) om anmälningsskyldigheten kring missförhållanden som rör barn, att lagen om anmälningsskyldighet är absolut och inte är beroende av den anmälningsskyldiges egna värderingar eller överväganden. Rapporten vänder sig till alla verksamheter som arbetar med barn och ungdomar och har till syfte att fungera som en vägledning till

olika strategier för samverkan mellan verksamheter som arbetar med barn och unga. Socialstyrelsen menar här att information om vad anmälningsskyldighetens innebörd är en viktig del i för att utveckla samverkan både på en individuell och övergripande nivå, och att denna utveckling är en viktig del i arbetet med barn som far illa. Socialstyrelsen understryker vidare i sin rapport att skyldigheten att anmäla gäller även om missförhållandet ännu inte är helt klarlagt. Det är barnets behov som styr anmälan och detta betyder att allt som innefattar ett hot för barnets behov och omvårdnad ska anmälas.

Om en myndighet eller anställd på en myndighet som omfattas av lagen inte anmäler trots att det framkommer att det är motiverat, ses detta som tjänstefel enligt brottsbalken. (Socialstyrelsen 2004)

Myndigheter har även en allmän lagstadgad skyldighet att samverka med stöd av Förvaltningslagen (1986:223). De har en särskild skyldighet att samverka i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, vilket regleras i lagstiftningen för polis, förskola och skola, socialtjänst samt hälso- och sjukvård. För skola och hälso- och sjukvård lagstadgades skyldigheten först den 1 juli 2003. Samverkansskyldigheten gäller sedan dess även inom enskilt bedriven sjukvård, förskola, skola och skolbarnsomsorg. (Socialstyrelsen 2007)

Myndigheters skyldighet att samverka finns lagstadgad i 6§ i Förvaltningslagen (1986:223):

Samverkan mellan myndigheter

6 § Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten. (Sveriges rikets lag)

För socialtjänsten finns även reglering för samverkan i Socialtjänstlagen (2001:453):

Socialtjänstlagen 5 kap 1 a § Socialnämnden ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Ifråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 15 kap. denna lag och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Nämnden ska aktivt verka för att samverkan kommer till stånd. Lag (2009:496) (Sveriges rikets lag)

I skollagen (1985:1100) finns sedan 2003 föreskrifter som reglerar pedagogers uppgiftslämnande kring barn som far illa (Socialstyrelsen, 2007). I kapitel 1 § 2a står följande skrivet:

Förskoleverksamheten, skolan och skolbarnsomsorgen skall på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa, eller som riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 2a kap 18 § och 9 kap. 16a § denna lag och sekretesslagen (1980:100) (Sveriges rikets lag)

De lagar vi ovan har beskrivit ger skyldighet för organisationerna att samverka med varandra och detta kräver fungerande samverkansrutiner. Skärpningar av lagarna visar således på att ett större ansvar läggs på myndigheterna att samverka med varandra. För att uppnå detta har mycket satsningar gjorts på olika samverkansprojekt där utvärderingarna av dessa visar på goda resultat. Dock pekar flera rapporter och dokument, som vi ovan redogjort för, på svårigheten med att upprätthålla dessa goda resultat. Vi ska nedan redogöra för en del av den tidigare forskning som behandlar de hinder och förutsättningar som finns för att kunna infria den goda tanken om samverkan i de olika organisationerna.

5. Tidigare forskning

Det finns en mängd tidigare forskning som berör samverkan kring skola och socialtjänst. Det går att göra en grov indelning av tidigare studier i två huvudsakliga teman; antingen att utvärdera olika former av samverkansprojekt, eller att studera hur samverkan fungerar och borde fungera. Då samverkan numera är en skyldighet för många myndigheter kring barn som far illa, är det inte bara forskare vid universitet och högskolor som intresserat sig för ämnet. Statliga myndigheter som Socialstyrelsen och Skolverket har även tagit initiativ för att forska kring, och utreda samverkan mellan skola och socialtjänst. Då vi i vår studie har begränsningar i omfattningen ämnar vi här inte göra en heltäckande översikt av den tidigare forskningen som finns, istället har vi valt ut den forskning vi anser vara mest relevant för vår studie. Vi har valt att göra en uppdelning i forskning kring samverkan ur ett organisatoriskt perspektiv och forskning kring samverkan baserat på attityder och föreställningar. Vi är däremot medvetna om att dessa två perspektiv lätt kan gå in i varandra, då attityder kring samverkan kan påverka organisation, och vice versa.

5.1 Forskning om samverkan mellan skola och socialtjänst ur ett organisatoriskt perspektiv

Roy McConkey (2002) diskuterar i en artikel i *British Journal of Special Education* om samverkan mellan skola och socialtjänst kring intellektuellt funktionshindrade barn. Han redogör för att samverkan här ofta sker utan mål och syfte, och sällan vilar på vetenskaplig grund. Således blir samverkan någonting som bara sker, utan reflektion. McConkey (2002) efterfrågar i artikeln forskning som syftar till att utvärdera samverkan mellan de berörda parterna för att därmed hitta en vetenskaplig grund för att samverka.

Ovanstående reflektioner har även gjorts i Sverige. Sjöberg Backlund (2002) redogör i sin avhandling, där hon studerat ett samarbetsprojekt mellan skola och socialtjänst, vikten för tydlighet i samverkan. Hon redogör vidare för att bristen på struktur på hur samverkan skall fungera, och bristen på insikt om respektive professions förutsättningar och arbetssätt i hög grad påverkar samverkan i praktiken (Sjöberg Backlund 2002).

Som vi nämnt i bakgrunden sjösattes under 2000-talet en stor mängd samverkansprojekt i Sverige, för att främja samverkan mellan skola och socialtjänst. Staten gav år 2006 (den numera nedlagda) Myndigheten för skolutveckling 100 miljoner kronor att fördela för olika samverkansprojekt i Sverige. Detta ledde således till en stor mängd projekt, vilket även ledde till en mängd utvärderingar av dessa, både från universitet och högskolor, och av olika myndigheter (Skolverket 2010).

I samband med att regeringen gav Skolverket i uppdrag att fördela medel till lokala samverkningsprojekt, tillsattes en forskargrupp på Örebro Universitet för att göra en

kvantitativ och kvalitativ studie kring resultaten av projekten inom regeringens satsning (Skolverket 2010). Studien framhåller, likt Sjöberg Backlund (2002), vikten av att övriga myndigheter får kunskap om skolans olika professioner och vilka roller dessa har. Detta för att förmedla vilket ansvar exempelvis elevhälsan, pedagoger och övrig personal har, samt vad ett samverkansprojekt innebär för dessa olika funktioner i skolan. Svårigheten, framhåller studien, är att kunna hålla kvar den modell för samverkan man har kommit fram till och att det inte bara stannar i att vara ett projekt. Studien visar på att för att hålla kvar samverkansmodellen behövs tydliga och mätbara mål för att hålla kvar motivationen och engagemanget. Det beskrivs vidare att genom att teckna formella avtal kan man fortsätta bedriva samverkansprojekt, även om organisation och ledande personer byts ut. Genom att knyta samverkan till funktion och inte till enskilda personer kan man få ett mer långsiktigt perspektiv och få de inblandade att känna ett gemensamt ansvar (Skolverket 2010; Sjöberg Backlund, 2002).

Personalens ansvar för samverkan beskriver även Benitha Eliasson i en licentiatuppsats från Luleå Tekniska Universitet (Eliasson 2010). Hon har i sin studie kring fyra olika samverkansprojekt studerat hur man kan införliva idéer om samverkan som vanligtvis kommer uppifrån i form av projektmedel eller verksamhetsmål, till hela organisationen och personalgruppen. Eliasson menar i sin studie att det till stor del handlar om strukturen på organisationen samt det förhållningssätt personalen har till begreppet samverkan. Det handlar här om, menar Eliasson, att ha kunskap om vad samverkansbegreppet betyder och att införliva den goda idén om samverkan till praktiken. Hon framhåller det viktiga i att ha förtroende till de som initierar idén för att kunna införliva det helhetsperspektiv som samverkan handlar om, in i praktiken. (Eliasson 2010)

Ytterligare studier visar att problemet med bristande helhetsperspektiv. Per Germundsson (Germundsson 2011) beskriver i en avhandling om samverkan mellan lärare och socialsekreterare från Örebro Universitet att den specialisering som alltmer tenderar att integreras hos framförallt socialtjänsten, gör att risken ökar för en bristande helhetssyn kring barnet. Han visar att allt fler projekt och försök som syftar till en helhetssyn på människan görs, men att många sedan har runnit ut i sanden. Hans avhandling beskriver hur en fungerande samverkan inte kan komma till stånd utan kunskap om varandras profession. Resultatet av studien visar på en stor okunskap bland lärarna om socionomernas arbetsuppgifter och organisation. Vidare visar hans resultat på att de olika professionernas syn på barnet och barnets bästa allt som oftast är likartad och att det istället är kommunikationen mellan personerna i de olika yrkesgrupperna som det skär sig, och att det är detta som utgör kvalitén på samverkan. Han menar liksom Eliasson (2010) att problematiken då samverkan inte fungerar ligger i att projekten ofta finns på en lednings- och politikernivå, när det istället bör finnas integrerat i hela organisationen och personalgruppen (Eliasson 2010; Germundsson 2011).

Sammantaget har det gjorts ett stort antal undersökningar där man har utvärderat olika lokala samverkansprojekt. Lundström och Bergmark (2005) redogör för att dessa utvärderingar allt som oftast visar på svårigheter och att projekten inte har fungerat så bra som man har hoppats och man framhåller att det oftast saknas mätbara mål. Lundström och Bergmark (2005) beskriver att detta även gör projekten svåra att utvärdera med traditionella utvärderingsmått. De menar istället att man har en kritisk syn på samverkansprojekten och att man ifrågasätter nyttan av att samverka. Ordet samverkan är i likhet med jämlikhet och demokrati inte lätt att ifrågasätta eller prioritera bort (Lundström & Bergmark 2005). Detta menar även Sundell och Colbiörnsen (1999). De beskriver i en FoU-rapport att det positiva begreppet samarbete är tvetydigt och att många bra och på papperet goda idéer om samverkan, i praktiken är resurskrävande och svåruppnåeliga. Då begreppet är svårt att utvärdera är det svårt att lära sig av misstagen i tidigare projekt och istället upprepas dessa, gång på gång, i nästföljande samverkanssatsningar. De nämner också problemet med att begreppet samverkan eller samarbete är svårdefinierat. Det har oftast visat att problem med vilka det är som ska samverka med varandra, omfattning av samarbetet och vilka resultat som förväntas gör att projekten inte blir så lyckade som man hade önskat (Sundel & Colbiörnsen 1999).

Sundell och Colbiörnsen (1999) redogör för att lyckas med samverkan behövs att alla som ingår i samarbetet har samma mål och har samma realistiska syn på vad det är man kan uppnå. Det är lätt att se själva samarbetet som ett mål, men att det i fallen där man arbetar kring barn som får illa, faktiskt är att tillvarata barnets bästa som är målet. Detta synsätt tillsammans med rimliga resurser och engagemang måste även finnas högre upp i organisationen. Samverkan bygger på att skapa relationer, vilket är och ska vara tidskrävande, därför måste det finnas realistiska tidsramar. Vidare är kommunikation ett viktigt nyckelord. Ramar kring vad som ska kommuniceras och att man tydliggör vad som inte kan kommuniceras är viktig för att skapa ett hållbart samarbete (Sundell & Colbiörnsen 1999).

Sammanfattningsvis visar många studier således på vikten av hur samverkan organiseras och struktureras från en lednings – och politkernivå. Att det finns tydliga rutiner och en tydlig ledning är således vitalt för samverkan. Dock framställs även farhågan med att förlita sig på en specifik person, eller ett specifikt samverkansprojekt, för att samverkan skall fungera.

5.2 Forskning om samverkan mellan skola och socialtjänst, med attityder och föreställningar som utgångspunkt

Den danske forskaren Ejrnaes (2006) ger i sin avhandling en bild av hur föreställningar om varandras professioner kan påverka hur samverkan fungerar. I en enkätstudie med sjuksköterskor, lärare och socialarbetare får deltagarna svara på hur de förväntar sig att de andra professionerna skall agera i vissa specifika fall i relation till hur man själv skulle agera. Ejrnaes (2006) avhandling visar på stora skillnader i hur

föreställningarna stämmer överens med verkligheten, och en stor oenighet mellan professionerna om vilka man borde samverka med i olika specifika fall. Resultatet visar även på att socialarbetarna var den grupp som var minst benägna att samverka, då de i betydligt fler fall än de andra inte valde att dra in samverkanspartners i de berörda fallen i enkäten. Ejrnaes (2006) redogör för att dessa skillnader i förställningar och förväntningar om hur andra professioner skall agera, riskerar att bli ett hinder för samverkan då det bildar fördomar och orimliga förväntningar på andra (Ejrnaes 2006). Detta bekräftas även i Maria Hjortsjös avhandling (2006) där hon beskriver hur samverkan ser ut mellan olika professioner på familjecentraler¹. Hon redogör för i studien hur förväntningarna på samverkans effekter sällan motsvaras i praktiken. Hon beskriver hur samarbete mellan olika professioner ofta skattas högt, och har höga förväntningar. När man sedermera granskar effekterna av samverkan så når de inte alls upp till dessa högt ställda förväntningar. Hon redogör sedan för att den största anledningen till detta är att man är ”låst i sin egen organisation”: att aktörernas anknytning till de egna moderorganisationerna och deras regelverk gör det svårt för aktörerna att agera utanför den egna verksamhetens ramar (Hjortsjö 2006).

Altshuler och Webb (2009) beskriver i en amerikansk artikel hur legitimiteten hos socialarbetare ser ut i skolans värld. Författarna frågar sig varför socialarbetare har så svårt att hävda sig gentemot andra elevvårdande yrkeskategorier i skolan, såsom skolpsykologer och skolrådgivare (school counselors). Artikeln redogör för att socialarbetarens roll i skolan tenderar att underskattas av övrig skolpersonal, som också har en tendens att inte förstå socialarbetarens uppdrag och profession. Artikeln beskriver hur detta kan förklaras med att socialarbetare har en vag definierad roll i skolan, och att även förväntningarna på socialarbetaren är vagt definierad. Altshuler och Webb (2009) anser här att socialarbetarens roll, mål och syfte i arbetet behöver bli mer tydligt, så att både de själva och övrig skolpersonal vet vad de skall förvänta sig av dem. Även om det finns stora skillnader mellan USA och Sverige på hur socialt arbete struktureras och organiseras, så styrker denna artikel de slutsatser vi tidigare redogjort för om förväntningars och rolldefinitioners vikt vid samverkan.

¹ Familjecentral är en samlingsplats för stödverksamheter som syftar till att stödja barn och föräldrar. På familjecentralen samverkar ofta flera olika yrkeskategorier inom mödra- och barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst. (Mattisson 2002)

6. Teoretiska utgångspunkter

Vi ämnar att i vår uppsats ha en organisationsteoretisk utgångspunkt när vi skall analysera vårt insamlade material. Eriksson-Zetterkvist, Kalling, Styhre (2005) redogör för hur organisationsteori bygger på en mängd olika teorier som syftar till att förklara hur organisationer fungerar. Flaa et al. (1998) redogör för hur organisationsteori är en tvärvetenskaplig disciplin som hämtar bidrag från både psykologiska, sociologiska, statsvetenskapliga och ekonomiska teorier. Sålunda anser vi författare att det kan de te sig som en stor omständighet att använda ett så pass vitt begrepp som organisationsteori som teoretiska utgångspunkter när man skall analysera ett empiriskt material. Därmed har vi bestämt oss för ett par organisationsteoretiska utgångspunkter, som vi valt att fokusera på. Vi är medvetna om att flera tidigare studier valt att utgå från organisationsteori ur sin helhet, men vi har således valt ut specifika teorier som vi upplevt mest relevanta för vår studie.

De utgångspunkter vi valt för vår studie är samverkansteori samt interorganisatorisk teori. Samverkansteori syftar till att allmänt beskriva och förklara vad samverkan är, och vilka förutsättningar den har (Danermark 2000). Interorganisatorisk teori syftar till att beskriva och förklara vad som händer när två olika organisationer samverkar (Flaa et al. 1998). Dessa två teorier kan vid en första anblick verka väldigt lika, men det finns några viktiga skillnader i dessa två utgångspunkter som vi här nedan skall redogöra för. Dessa skillnader bygger både på olika angreppspunkter i specifika problem, men även på olika förklaringsmodeller för dito.

Våra valda teorier syftar således till att beskriva och analysera samverkan, samt att förklara hur samverkan borde gå till. Därmed ämnar vi ha detta som utgångspunkt i vår analys, då vi kommer att sätta dessa teorier i relation till resultatet i vår studie. När vi således i vår empiri visar hur våra informanter beskriver hur deras samverkan fungerar, hinder och förutsättningar för samverkan och hur processen ser ut, så kommer vi i vår analys sätta svaren i relation till våra valda teoretiska utgångspunkter.

6.1 Interorganisatorisk organisationsteori

Flaa et al. (1998) redogör för att det finns tre olika nivåer att angripa, när man skall analysera organisatoriska fenomen. Den första nivån är individnivå, där de enskilda aktörerna i en organisation är i fokus. Enskilda aktörers egenskaper, attityder och relationer sinsemellan är här av intresse, men även hur enskilda aktörer påverkar en organisation – samt hur en organisation påverkar aktören.

Flaa et al. (1998) beskriver att den andra nivån är på organisationsnivå. Här intresserar man sig av hur organisationer är uppbyggda, och de processer som sker inom organisationen.

Den tredje och sista nivån uppger Flaa et al. (1998) är den interorganisatoriska nivån, där man fokuserar på förhållandet och interaktionen mellan olika organisationer. Det är således denna nivå som ligger i blickfånget för denna uppsats, och som vi nu, mer ingående, skall redogöra för.

Flaa et al. (1998) beskriver att detta interorganisatoriska perspektiv som något som fått ett allt större fokus inom organisationsteorin det senaste decenniet (sålunda 1990-talet) (Flaa, et al. 1998). Repstad (2005) redogör för att förändringen var att rent systemteoretiskt börja se organisationen som ett öppet system, som påverkade och påverkades av sin omvärld, istället för det slutna system som ofta var utgångspunkten tidigare. Organisationer är således inte slutna enheter som lever parallellt med andra organisationer, utan en organisation påverkas till stor del av sin omgivning, samtidigt som organisationen även påverkar dito (Repstad 2005).

Repstad (2005) uppger att en vanlig hypotes gällande organisationer är att de strävar efter att ha så mycket kontroll som möjligt över sitt arbete. Detta gäller alla typer av organisationer, och således inte bara företag utan även myndigheter och institutioner. Detta kan i sin tur ofta leda till att organisationer endast interagerar med varandra om man drar fördelar av det, eller om man är beroende av yttre resurstillförsel (Repstad 2005).

Flaa et al. (1998) redogör för tre dimensioner som viktiga utgångspunkter när man skall beskriva organisationer och dess förhållande till sin omgivning. När interorganisatoriska processer skall skildras och analyseras blir således dessa dimensioner viktiga variabler.

Den första dimensionen redogör Flaa et al. (1998) för är graden av vänlighet. Det som här ligger i fokus är organisationens attityder och föreställningar gentemot andra organisationer och vice versa. Flaa et al. (1998) beskriver att det centrala här blir hur många ovänliga respektive vänliga element som finns i organisationers interaktion med varandra. Ovänliga element kan till exempel innebära irritation som uppstår när förväntningar på den organisation man interagerar med inte införlivas. När det finns ovänliga element i organisationer som man är beroende av, och sålunda tvingas att interagera med, leder detta till negativa konsekvenser för organisationen (Flaa et al. 1998).

Något som ofta blir avgörande för hur graden av vänlighet ser ut är den andra dimensionen som Flaa et al. (1998) redogör för, nämligen graden av stabilitet. Det som här blir relevant är hur stabil den miljö är där organisationer interagerar. Här blir förändringar i marknaden, konjunkturer, politiska system och teknologi viktiga aspekter (Flaa et al. 1998). Göteborgs kommuns genomförda stadsdelsnämndsreform där man mer än halverade antalet stadsdelsnämnder i kommunen är ett exempel på aspekter som leder till en ostabil miljö. Ett annat exempel är om socialtjänsten under en period får in ovanligt många anmälningar, eller om skolan är inne i en period med ovanligt hög arbetsbelastning, som vid betygssättning.

Flaa et al. (1998) anser att miljöns stabilitet har en stor relevans för hur organisationer agerar och interagerar med varandra. Ju instabilare en miljö är desto mindre blir möjligheten för organisationerna att fatta rationella beslut. Miljön där organisationer möts behöver även vara stabil för att formaliserade rutiner för interaktion ska kunna byggas upp (Flaa et al. 1998).

Flaa et al. (1998) beskriver den tredje dimensionen som graden av komplexitet. Komplexiteten i miljön avgörs av huruvida den består av få och homogena element eller många och heterogena. Är miljön komplex – då organisationens miljö består av möten med flera heterogena element, leder det ofta till att organisationen strukturerar sin omgivning och delar in interaktionen i flera speciella enheter. (Flaa, et al. 1998). Ser vi till socialtjänsten kan vi här se att dess omgivning ser ut på detta vis, och att man agerat på detta sätt då ett socialkontor ofta är uppdelat i olika avdelningar för exempelvis missbruk, ekonomiskt bistånd och barn och ungdomar. Komplexiteten i miljön där organisationer interagerar med varandra är sålunda en viktig aspekt för hur organisationers interaktion ser ut (Flaa et al. 1998).

6.2 Samverkansteori

Vi kommer nu redogöra för den andra teoretiska utgångspunkten i vår uppsats, nämligen samverkansteori. Som vi redan nämnt kan den vid en första anblick ha en del likheter med interorganisatorisk organisationsteori, därför kommer vi först att uppge ett par skillnader gentemot de båda teorierna. Vi har redogjort för hur interorganisatorisk organisationsteori riktar in sig på det som uppstår och händer när två eller flera organisationer interagerar med varandra. Samverkansteori har här en bredare utgångspunkt och bygger på olika organisatoriska och sociologiska teorier. Då interorganisatorisk organisationsteori beskriver hur olika organisationer interagerar gentemot varandra, så ger samverkansteorin en bredare beskrivning då den även skildrar hur samverkan fungerar inom en och samma organisation. De båda teorierna studerar och beskriver samma fenomen mellan och inom en organisation, men presenterar olika förklaringsmodeller för dessa.

Vi har valt att fokusera på teorins beskrivning av olika yrkesgruppers utmaningar och förutsättningar att samverka, då detta är det mest relevanta för vår uppsats.

Då processer och arbetsuppgifter utvecklas och blir alltmer komplicerade behövs uppgifter samordnas för att kunna nå samma mål (Eriksson-Zetterqvist et al. 2005). Inom människobehandlande organisationer behövs ofta samverkan för att uppnå ett helhetsperspektiv, och för att tillgodose brukarens behov (Bastøe Dahl 1996). Samverkansprojekt där flera aktörer är inblandade leder inte alltför sällan till koordineringsproblem. Många olika intressen och organisationskulturer och människor med olika intressen och synsätt möts och innebär ofta en förändringsprocess i organisationen (Danermark 2000; Danermark & Kullberg, 1999).

Repstad (2005) skildrar att flera organisationsteorier pekar på att varje organisation vill behålla kontroll över det egna arbetet och att man bara samarbetar då det är

tvingande från ledningen eller innebär fördelar för den enskilde anställde (Repstad 2005).

Danermark och Kullberg (1999) beskriver hur samverkansteori bygger på individers beteenden och handlande. Hur människor agerar och uppfattar sin egen och andras roller styr hur samverkan ser ut (Danermark & Kullberg, 1999). Danermark (2000) redogör för hur man kan urskilja tre olika faktorer som påverkar hur samverkan fungerar; den första kallar han kunskaps- och förklaringsmässiga faktorer och bygger på hur människor med olika utbildning har olika sätt att se, förklara och lösa ett problem. För det andra menar Danermark (2000) att formella och informella regler styr hur samverkan fungerar. Då det finns olika regelverk för de olika personalkategorierna och detta har en stor påverkan på hur de olika organisationerna styrs. Den tredje och sista faktorn för samverkan är enligt Danermark (2000) den organisatoriska situationen. Olikheter i organisationens uppbyggnad samt att olika befattningar påverkar hur samarbetet ser ut. För att ett samarbete ska ha förutsättningen att bli lyckat krävs det enligt Danermark (2000): ”... att dessa tre typer av faktorer identifieras, lyfts fram och diskuteras.” (Danermark 2000, sid. 13). Att klargöra olikheterna då man ska inleda ett samverkansprojekt med varandra bidrar till en ökad förståelse för varandras olika uppdrag och ger på så sätt större möjlighet till att komplettera varandra.

Danermark (2000) redogör vidare för att de olika akademiska bakgrunderna kan innebära en svårighet att kommunicera. Olika professioner kan utveckla olika begrepp för samma problem och att rädslan för att uppfattas som okunnig hindrar att otydliga begrepp förklaras. Danermark (2000) beskriver att utesluta fackspråk är att föredra under en samverkansprocess men att man även lägger en viss energi på att förtydliga och lära sig andras begrepp och förklaringsmodeller för att öka sin kunskap men även för att visa respekt gentemot varandras kunnande (Danermark 2000).

Samverkan är även i stort beroende av hur ledningen agerar och styr organisationerna. Då organisationerna har olika form av styrning kan de villkor som personalen arbetar under skilja sig åt. Graden av politisk styrning ger exempelvis olika villkor för hur samverkan kan fungera. Danermark (2000) beskriver att ju mindre politisk styrning det är i en organisation desto högre frihetsgrad och då personal med olika mycket frihetsgrad möts och samverkar kan detta bli problematiskt. Även här framhåller Danermark (2000) att förtydligandet och respekt av varandras arbetsvillkor och styrning ökar möjligheterna för en god samverkan (Danermark 2000).

7. Metod

Vi ska nedan redogöra för hur vi gått tillväga under vårt uppsatsskrivande. Vi kommer här beskriva vårt syfte med att göra en kvalitativ studie och hur vårt urval ser ut. Vi kommer vidare beskriva hur intervjuerna har genomförts, våra etiska principer samt vår förståelse. Slutligen kommer vi att beskriva hur vi har bearbetat och analyserat vårt material.

7.1 Ansats

Vi har valt att göra en kvalitativ studie för att få svar på våra frågeställningar. Vårt syfte blir härmed att studera hur våra informanter förstår och uppfattar verkligheten. Vi har valt att använda oss av en semistrukturerad forskningsintervju. Kvale (2007) redogör för att denna form av intervju har karaktären av ett samtal men skiljer sig från det vardagliga samtalet genom att ha en viss struktur med ett bestämt syfte. Således har vi haft en intervjuguide att utgå ifrån, men även öppnat upp för eventuella följdfrågor som kunnat uppstå under intervjun. (Kvale 2007). Styrkan med intervjusamtalet är att vi kan fånga våra respondenters uppfattning och upplevelser i temat samverkan, och genom att intervjua flera kring detta tema kan vi få en mångsidig förklaring av begreppet (Thomassen 2009).

Enligt Thomassen (2009) finns förklaringar på hur mänskliga företeelser uppstår i hur människor tänker, känner och handlar i vissa konkreta situationer och genom intervjun kan vi få en förståelse för en situation ur någon annans synvinkel. Den kvalitativa metoden fångar också upp aspekter som en kvantitativ metod har svårt att göra; man kommer åt känslorna och förklaringar bakom svaren, vilket vi anser är en relevant del i denna undersökning (Kvale 2007; Thomassen 2009).

7.2 Urval

Då vår studie syftar till att studera samverkan mellan skola och socialtjänst, bestod våra informanter av personal från dessa berörda parter och vi har därför valt att intervjua rektorer och socionomer. Vårt syfte med studien var att undersöka hur de olika yrkesgrupperna upplever samverkan inom ett geografiskt avgränsat område. Med tanke på den tid vi har till förfogande för att genomföra studien valde vi då att avgränsa oss till en stadsdel inom Göteborg. Vi valde stadsdelen Centrum då vi ville ha en stadsdel där ingen av oss haft praktik eller tidigare arbete och kunde gå in med ett öppnare synsätt, opåverkat av tidigare erfarenheter på just den specifika verksamheten. En annan fördel med stadsdelen Centrum är att den ligger i genomsnittet i Göteborg i förhållande till antal invånare, medelinkomst och medelålder (Statistisk årsbok Göteborg 2011). Därmed går det även att säga att Centrum, i vissa hänseenden är representativt för Göteborg.

Vi valde därför att kontakta rektorer och socionomer från denna stadsdel då vi sökte informanter. Vi är medvetna om att det finns flera andra yrkeskategorier inom skola

och socialtjänst som även är aktuella för barn som far illa, såsom kuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor, lärare och familjebehandlare. Då vår studie har en begränsad omfattning och tidsram, har vi valt att begränsa oss till att endast intervjua rektorer då det är dessa som oftast står för anmälan.

Rektorer

Vi har intervjuat fyra rektorer för olika grundskolor med barn från förskola upp till nionde klass, varav en var en pilotintervju. Två av skolorna har endast elever från förskolan och lågstadiet, de andra två skolorna har även högstadieelever. Våra intervjupersoner har arbetat som rektorer mellan sex och arton år.

När vi sökte upp våra informanter bland rektorerna använde vi oss av ett målinriktat urval, där vi inom vårt upptagningsområde ville få tag på informanter som var mest relevanta för vår undersökning (Bryman 2011). Vi ville främst träffa de rektorer för skolor med flest elever, då vi antog att sannolikheten var högre att de hade en större erfarenhet av anmälningar till socialtjänsten. Vi valde även att ta med både friskolor och kommunala skolor då vi ville ha en större spridning i vårt resultat. Vi valde därför ut rektorer från både fristående skolor och kommunala, dock har vi valt att inte jämföra dessa olika skolor sinsemellan. Vi sammanställde således en lista med sju stycken rektorer för skolor i Centrum som föll under ovanstående kriterier, av sammanlagt 18 skolor. Därefter sorterade vi dessa i storleksordning, sett till antal elever, och ringde sedermera upp rektorerna efter denna lista. Samtliga rektorer vi kontaktade var positiva till att ställa upp på en intervju, dock föll två rektorer bort från vår lista på grund av att det inte passade in tidsmässigt och en rektor använde vi för att genomföra en pilotintervju med (se vidare i kapitel *Genomförande* nedan). Bland de rektorer vi slutligen intervjuade arbetar två stycken på en fristående skola och två stycken från en kommunal.

Bland rektorerna finns en stor variation för hur länge man har arbetat på respektive skola, två av rektorerna har arbetat på sin nuvarande skola mindre än ett år. Detta har till viss del påverkat resultatet då dessa på grund av sin kortare tid på skolan haft svårare att svara på frågor kring vilka rutiner som är specifika på just den nuvarande skolan. Dock har samtliga intervjupersoner arbetat som rektorer i minst sex år och har således en lång erfarenhet av anmälningar till socialtjänsten.

Socialtjänsten

På socialtjänsten har vi intervjuat tre socionomer på barn – och ungdomsenheten. En av informanterna arbetar som enhetschef och de andra två är socialsekreterare.

När det gällde socialtjänsten ville vi även här ha informanter med stor erfarenhet av att samverka med skolor. Vi valde därför att vända oss till Socialtjänsten i Centrum där vi fick hjälp med att få kontakt med de personer som ansågs vara mest relevanta att intervjua. Således använde vi oss även här av ett målinriktat urval.

Vi är medvetna om att detta sätt att få tag på informanter kan påverka resultatet då vi möjligen kan ha fått informanter som har ett stort engagemang och intresse för samverkan. Vi anser dock att fördelarna väger upp eventuella nackdelar då vi på detta sätt får informanter som bättre kan besvara våra frågeställningar.

Samtliga informanter har en högskoleutbildning och har varit yrkesverksamma inom olika områden på skolan eller socialtjänsten i minst åtta år. Även om dessa tre informanter alla är socionomer och arbetar på socialtjänsten i Centrum, så har enhetschefen en annan befattning, och således ett annat yrke än de två socialsekreterarna. För att, i viss mån, anonymisera enhetschefens svar i resultatredovisningen, kallar vi alla dessa tre informanter för *informanter från socialtjänsten* då vi redogör för deras svar i resultat- och analyskapitlet.

7.3 Genomförande

Vi har i vår uppsats varit två författare. En viktig förberedelse för oss inför vår studie var hur vi skulle fördela arbetet. Resultatet av denna förberedelse blev att vi skrev i princip hela uppsatsen tillsammans. De delar vi gjorde individuellt var främst genomgång av tidigare forskning och teorilitteratur. Vi har upplevt en stor fördel med att vara två författare då vi hela tiden varit två personer som analyserat och tolkat vårt material, vilket lett till att denna uppsats är vår gemensamma tolkning och analys av resultatet.

Intervjuguiden

Inför våra intervjuer utformade vi två intervjuguides, en för socialtjänsten (se bilaga 1) och en för rektorerna (se bilaga 2). Vi genomförde såkallade semistrukturerade intervjuer där vi med hjälp av vår intervjuguide berörde specifika teman, vilka är i stort sett desamma för de båda informantgrupperna.

Vi genomförde en provintervju för att testa vår intervjuguide. I vår kontakt med skolorna för att hitta informanter fick vi fler rektorer som var positiva till att bli intervjuade än vi ämnat använda i vår uppsats. Vi valde därför att använda en av rektorerna till att genomföra en pilotintervju med. På detta sätt fick testa vår intervjuguide på någon som var väl insatt i ämnet och kunde göra mindre justeringar för att vår intervjuguide bättre skulle svara på våra frågeställningar.

Då vi utförde vår intervjuguide la vi stor vikt vid att ha så öppna frågor som möjligt för att intervjupersonerna ska ha en möjlighet att forma svaren på sitt eget sätt. Enligt Bryman (2011) är det viktigt att tänka på att formulera intervjufrågor och teman så att de i så stor mån som möjligt underlättar för informanterna att kunna svara på undersökningens frågeställningar. Dock varnar även Bryman (2011) för att ställa allt för specifika eller ledande frågor. För att undvika detta har vi lagt stor vikt vid att ge informanterna tid att formulera sina egna svar, och att inte ställa allt för värdeladdade frågor. (Bryman 2011). Ovanstående aspekter har vi haft i åtanke vid utformandet av vår intervjuguide och således även vid genomförandet av våra intervjuer.

Under intervjutillfället valde vi att använda vår intervjuguide som en mall samtidigt som vi tyckte att det var viktigt att vara flexibla i vårt intervjuande. Detta innebar att vi ibland ändrade ordningsföljd på frågorna och följde upp vissa svar med följdfrågor och exemplifieringar. Vi använde oss av det Kvale (2007) benämner som områdesprincipen i våra intervjuer. Därmed har vissa frågor i intervjuguiden inte syftat till att ge ett direkt svar på en frågeställning, utan mer för att underlätta för att komma in på ett ämne (Kvale 2007). Exempelvis frågar vi om allmänna uppfattningar om samverkan, för att sedan gå in på hur de upplever att den fungerar.

Inspelningsmaterial

Under intervjuerna använde vi elektronisk inspelningsutrustning, för att både kunna uppfatta vad våra intervjupersoner säger, men även för att få möjlighet att höra hur informanterna svarar på frågorna (Bryman 2011). En annan fördel var att vi hade möjlighet att lägga fullt fokus på intervjun, istället för att anteckna svaren. Vi var noga med att få godkännande av våra informanter för att använda detta, vilket vi fick i alla intervjuer utom en. Vi valde då att inte ge påtryckningar för detta, utan istället genomföra den intervjun utan inspelningsutrustning. Bryman (2011) redogör för att det finns stora nackdelar att intervjua personer med inspelningsutrustning om de inte är bekväma med det, då detta leder till att svaren då påverkas under intervjun (Bryman 2011). Under denna intervju var det en av författarna som intervjuade medan den andre antecknade svaren. Till skillnad från de inspelade intervjuerna, där vi hade alla svar i klartext, blev det här för oss svårare att utläsa svaren lika noggrant, då vi endast hade anteckningar i skrift. Detta ledde till att vi inte kunnat återge några direkta citat från denna intervju, men att vi istället kunna återge innebörden i svaren.

Vi lade stor vikt vid att informera våra intervjupersoner om att det endast var vi författare som hade tillgång till inspelningarna och att de efter studien var färdig skulle raderas.

Intervju

Vi genomförde samtliga intervjuer på våra informanternas arbetsplats, så kallade fältintervjuer. Kvale (2004) beskriver en stor fördel med detta då informanterna blir tryggare då de intervjuas i en trygg miljö. Dock var den största anledningen för oss rent praktisk, då vi på detta sätt inte tog onödig tid i anspråk för våra informanter, som slapp åka till en annan lokal utanför sin arbetsplats. Vi hade avsatt högst 45 minuter för varje intervju, vilket vi uppgav då vi bokade intervjuerna i fråga. Alla intervjuer inleddes med att vi informerade om oss själva, vårt ämne samt de etiska principerna (se etikkapitel nedan). Vi klargjorde därefter ramarna för intervjun; hur upplägget och tidsramen skulle se ut. Därefter påbörjades själva intervjun med att vi frågade kortare frågor om intervjupersonerna själva och dess arbetsplats samt allmänna frågor kring anmälningar och återkoppling. Vidare frågade vi våra informanter kring hinder med samverkan och avslutade med frågor om deras syn på förutsättningarna för en god samverkan.

7.4 Etiska principer

Vi informerade våra deltagare både skriftligt via mail och muntligt i samband med intervjutillfället om deras rättigheter utifrån Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. (Vetenskapsrådet 2002) (se bilaga 3). Informationskravet innebär att vi som intervjuare har informerat våra respondenter om syftet med vår uppsats, om uppsatsens upplägg samt vilka frågor vi kommer att beröra. Vi informerade även om vad som var deras uppgift i undersökningen för att de på så sätt ge dem möjligheten att ta ett grundat beslut om de ville delta eller inte. De fick även veta att undersökningen var helt frivillig.

Med samtyckeskravet menas att informanterna fick information om att de själva var fria att välja hur länge de ville vara med, att de fick avbryta intervjun när som helst, och avgöra vilka frågor de vill svara på och på vilka villkor de ville delta. Vi som intervjuare använde oss heller inte av påtryckningar för att få respondenterna att delta i intervjun eller att svara på en fråga.

Konfidentialitetskravet syftar till att de personuppgifter och information som kan knytas till intervjupersonerna ska förbli hemlig. Våra respondenter informerades om att all information som kan knytas till dem som personer skulle raderas då vi var färdiga med uppsatsen. Då Stadelsnämnden Centrum är relativt liten med ett begränsat antal rektorer och socialsekreterare kan möjligheten att man genom resultatet kan identifiera vilka som har deltagit. Vi valde därför att ta upp denna aspekt i samband med intervjutillfället. Samtliga informanter uppgav att de förstod innebörden i ovanstående och att de, trots detta, var villiga att delta i studien.

Nyttjandekravet innebär att resultatet i uppsatsen inte används i kommersiella eller andra ickevetenskapliga syften (Vetenskapsrådet 2002). Vi informerade våra informanter om att det som sägs under intervjun endast kommer att användas till vår uppsats.

Slutligen har vi valt att använda Vetenskapsrådets rekommendation och erbjuda alla våra respondenter att ta del av resultatet då uppsatsen är färdig. (Vetenskapsrådet 2002) På grund av den korta tidsramen har vi inte möjlighet att låta respondenterna ta del av resultatet innan det lämnas in för examination och opponering.

7.5 Förförståelse

Inför vår studie har vi som författare vid flera tillfällen reflekterat över vår förförståelse. Vi har haft en hermeneutisk utgångspunkt när vi studerar och tolkar vårt resultat. Hermeneutiken belyser att de texter som analyseras är beroende av den historiska och sociala kontext som vi befinner oss i (Bryman 2011).

Kvale (2007) redogör för att vid den kvalitativa intervjun omvandlas den muntliga diskursen till texter. Vår tolkning av dessa texter beror på vilken förförståelse, tidigare erfarenheter och kunskaper vi har sedan tidigare. Detta sker både medvetet och omedvetet. Vår tolkning blir därmed en viktig del av resultatet och inte bara en passiv observation av verkligheten (Kvale 2007).

Vår utbildning, tidigare arbeten och praktik påverkar hur vår förförståelse ser ut och påverkar därmed även uppsatsen. Vi har båda genom vår praktik, inom socialtjänsten respektive sjukvården, haft erfarenheter av att samverkansprocessen många gånger har varit bristande. Detta var en av anledningarna till att vi valde att studera just detta ämne och därför kan vår förförståelse om samverkan som en svårighet, spegla uppsatsens resultat. Vidare har även en stor del av den tidigare forskning vi stött på under uppsatsens gång bekräftat detta. Många studier behandlar hindren med samverkan och beskriver hur detta försvårar för olika organisationer att arbeta mot samma mål. Detta faktum är även en del i vår förförståelse och kan således påverka vår tolkning av resultatet. Vi har varit medvetna om detta då vi utformat våra intervjuguider och har därför varit noga att ta med lika många frågor om hinder som om förutsättningar. Däremot menar vi att vår förförståelse kan ha speglat vår tolkning av våra informanters svar. Thomassen (2011) beskriver dock hur förförståelsen inte bara är negativ utan att nya kunskaper och meningar underbyggs genom att vi kan referera till våra tidigare erfarenheter. Genom att hänvisa till tidigare erfarenheter skapas en helhet och en djupare förståelse av ett fenomen. Detta innebär att vi från vår utbildning till socionomer och erfarenheter av praktik och tidigare arbeten inom socialt arbete, tar med tolkningar och förståelse som tillsammans med våra intervjuer skapar en ny kunskap. Genom en ständig rörelse mellan helheten och vårt material av intervjuer försöker vi i denna uppsats skapa en enhetlig förståelse (Thomassen 2011). Med detta anser vi att våra tidigare erfarenheter och förförståelse tillsammans med vår empiri utgör både uppsatsens upplägg och resultat. Vi kommer redogöra för detta ytterligare i vårt avslutande diskussionskapitel.

7.6 Validitet och reliabilitet

Bryman (2011) redogör för att validiteten och reliabilitetens vikt i vetenskapliga studier. Han beskriver att validitet syftar till att det man mätt i sin studie är relevant för sammanhanget, medans reliabilitet syftar till att man mätt på ett tillförlitligt sätt (Bryman 2011). Även om dessa begrepp tydligast kan ha sitt sammanhang i kvantitativa studier redogör Kvale (2007) att det även har en stor relevans i kvalitativa studier, och dessa aspekter har vi tagit i beaktelse i vår studie.

Kvale (2007) beskriver reliabiliteten med hur våra metoder att samla in, tolka och analysera vårt material påverkar resultatet. Det vi i vår studie har gjort för att öka reliabiliteten här är att ha en noga utformad intervjuguide, som vi även reviderat efter en provintervju. Vi har även varit noga med att försöka undvika ledande frågor. Vi är dock medvetna om vår ringa erfarenhet av att genomföra kvalitativa studier och att intervjua människor, vilket givetvis minskar reliabiliteten i vår studie, jämfört med

om vi exempelvis haft flera års erfarenhet av liknande situationer. En annan sak vi gjort för att öka reliabiliteten i studien är att försöka ha en så god transparens som möjligt, och noga redogöra för hur vi gått tillväga i vår studie. Bryman (2011) redogör även för hur reliabiliteten kan påverkas av att man är flera personer som medverkar i en studie, och hur man kommer överens om hur man skall tolka sitt resultat (Bryman 2011). I vår studie har vi varit noga med att lägga stor vikt på att inbördes diskutera och reflektera över det vi hört och sett i studien, för att kunna ge en så gemensam bild av resultatet som möjligt.

Sett till validiteten i vår studie har vi inte haft ambitionen att göra några generaliserbara slutsatser, vilket Kvale (2007) redogör för ofta kan te sig problematiskt i kvalitativa studier (Kvale 2007). De slutsatser vi kommer fram till anser vi således endast kan ha relevans sett till hur samverkan fungerar inom de organisationer som har deltagit i studien, under tidsperioden undersökningen gjordes. För att dock försöka få en så god validitet som möjligt har vi varit noga med att reflektera över vår förförståelse under hela forskningsprocessen, och ständigt diskutera hur detta kan påverka hur vi tolkar resultatet.

7.7 Bearbetning och analys av resultatet

Vi transkriberade samtliga av de inspelade intervjuerna för att underlätta för vår resultatredovisning och analys av materialet. Vi har transkriberat alla intervjuer ordagrant i talspråk men har i resultatkapitlet valt att göra korrigeringar från talspråk till skriftspråk. Detta innebär att vi har tagit bort upprepningar och utfyllnadsord för att göra texten mer lättläst när vi redogör för citat i vårt resultat. Vi har dock varit noga med att inte ändra någon innebörd i texten. Exempel på detta vill vi visa med följande citat:

Ja alltså jag känner ju under så länge jag har vart här, sen 1995 att det har ju hänt mycket alltså, det är ju ett mycket tätare samarbete nu för då var det ju två väldigt skilda verksamheter så men jag tycker att det hade kunnat fungera ännu bättre.

Detta citat har vi valt att ta bort utfyllnadsord samt gjort texten mer lättläst till följande:

... jag känner att under så länge jag har varit här, sedan 1995, att det har hänt mycket. Det är ett mycket tätare samarbete nu för då var det två väldigt skilda verksamheter, men jag tycker att det hade kunnat fungera ännu bättre.

Att transkribera samtliga intervjuer innebar att vi fick ett stort och otympligt material. För att kunna bryta ner vårt material och analysera detta har vi använt oss av en analysmetod som Bryman (2011) beskriver som tematisk analys. Detta innebär att vi, genom att läsa igenom våra transkriberade intervjuer flera gånger, delar in materialet i olika teman och subteman (Bryman 2011).

Vi fann tre teman i vårt material som vi anser var återkommande i vår empiri, vilka var *hinder för samverkan, förväntningar och föreställningar* samt *förutsättningar för samverkan*. Vi har även delat in resultatet i olika subteman som går in under dessa huvudsakliga teman.

Då vi redogjort för samtliga teman i vårt resultat har vi redan i resultatet påbörjat vår analys. Vi har därför valt att presentera vår analys av resultatet utifrån våra valda teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning, under vart och ett av dessa teman. Då vårt syfte inte har varit att jämföra våra intervjupersoner sinsemellan har vi valt att endast nämna våra informanter som *rektorer* eller *informanter på socialtjänsten*. Därmed har vi, i vår resultatredovisning och i skildringar av citat, endast redogjort för om det är rektorer eller informanter på socialtjänsten, och således inte gjort skillnad på informanterna däremellan. Således har vi i resultatredovisningen delat upp varje tema i *rektorernas beskrivning* och *socialtjänstens beskrivning*.

Vi har haft ett abduktivt förhållningssätt då vi har växlat mellan teori och empiri och har låtit vår förståelse av empirin gradvis växa fram (Kvale 2007). Vi hade således en utgångspunkt i vårt teorival, då vi ville ha en organisationsteoretisk ingång och detta har styrt vårt upplägg av våra intervjuer. Vi har dock under hela uppsatsprocessen gått igenom litteratur om tidigare forskning och teori för att kunna skildra vårt material från olika infallsvinklar och angreppssätt.

7.8 Metodisk reflektion

Vi har ovan redogjort för den metod vi använt oss av för att samla in, tolka, redovisa, och analysera vårt material i vår undersökning. Vi vill poängtera vår medvetenhet om att en C-uppsats sker i utbildningssyfte. Således är grundsyftet med vår uppsats att inbringa kunskaper i hur en vetenskaplig undersökning genomförs och framställs, snarare än att få fram ett forskningsresultat. Vi är medvetna om att forskarrollen är en profession som tar år att lära sig, och att vi således saknar en stor mängd erfarenhet och kompetens för att göra en god vetenskaplig undersökning. Detta är givetvis aspekter som påverkar hela vår undersökning. Med detta sagt, har vi dock givetvis i högsta möjliga mån använt oss av de kompetenser och erfarenheter som vi sålunda har, för att göra en så god uppsats som möjligt.

En aspekt som varit av stor vikt för oss under uppsatsarbetet är att göra undersökningen så transparent som möjligt. Även om vi är, som vi ovan beskrivit, begränsade i vår forskarroll, har vi således hela tiden lagt stor vikt på att beskriva hur vi kommit fram till de slutsatser vi redogjort för.

8. Resultat och analys

Vi avser här att presentera resultatet av vårt insamlade empiriska material. Materialet bygger på sju kvalitativa intervjuer, varav fyra intervjuer med rektorer och tre med personal från socialtjänsten. Vi ämnar inledningsvis redovisa hur våra informanter beskriver att det går till när de samverkar. Fokus här blir att visa på hur processen ser ut när våra informanter samverkar med varandra kring barn som far illa eller misstänks fara illa.

Därpå har vi valt att presentera vårt resultat i tre huvudsakliga teman: *Hinder för samverkan*, *Förväntningar och föreställningar om samverkan* och *Förutsättningar för samverkan*. I *Hinder för samverkan* ämnar vi redogöra för vad våra informanter upplever att det finns för utmaningar, svårigheter och hinder med att samverka med varandra, och således även vilka utmaningar svårigheter och hinder som kan uppkomma under samverkansprocessen.

I *Förväntningar och föreställningar om samverkan* skildrar vi våra informanters förväntningar på varandra i förhållande till samverkan – samt deras föreställningar om hur dessa förväntningar införlivas.

I *Förutsättningar för samverkan* kommer vi att redogöra för vad våra informanter upplever är de viktigaste förutsättningarna för samverkan och för att denna, utifrån våra informanters uppfattningar, skall fungera så bra som möjligt.

I samband med att vi redovisar resultatet utifrån våra teman kommer vi även att analysera detta utifrån våra teoretiska utgångspunkter. Vi kommer således att efter varje tema sätta våra informanters svar i relation till samverkansteori och interorganisatorisk organisationsteori. Med hjälp av teorierna vill vi undersöka vad vi kan se för hinder och förutsättningar för samverkan, utifrån våra informanters svar.

8.1 Hur går samverkan till?

Vi kommer nedan beskriva hur själva processen går till när skolorna anmäler till socialtjänsten, och då socialtjänsten tar emot och hanterar anmälan. Vi kommer redogöra för hur socialtjänsten och skolorna beskriver hur denna process ser ut när de samverkar med varandra.

Inför en anmälan

Samtliga rektorer uppger att det i princip alltid är de själva som står för anmälningar till socialtjänsten. Dock framhåller samtliga att vem som helst inom skolan har rätt att anmäla. Samtliga rektorer redogör för att det är en relativt lång process innan en anmälan görs till socialtjänsten. Man framhåller att man ofta vill försöka göra egna åtgärder först om det uppstår oro för en elev.

Anledningen till dessa egna åtgärder beskrivs av rektorerna som att man vill utreda om det är problem kopplat till skolan, vilket man i så fall anser inte borde leda till en anmälan.

Först och främst, när vi misstänker att barn far illa, då har det kommit en bit på vägen, först misstänker vi kanske ett beteende, det kan vara utåtagerande eller något annat beteende. Men det behöver inte vara att barn far illa, kan finnas naturliga orsaker, de kan ha en jättebra hemsituation ändå. ---det kan ju handla om miljön hos oss, behöver inte vara hemma ... kan ju vara att barnet är mobbat eller utfrysst ... Därför måste vi observera oss själva först.

Samtliga rektorer utom en beskriver även att de använder sig av elevhälsoteam, där de diskuterar elever man har en oro för, och även eventuella egna åtgärder eller anmälan till socialtjänsten.

Det är ju en elev där man först lyfter det i arbetslaget. Där börjar man prata om detta. Därifrån lyfter vi det till elevhälsan, vi träffas varje vecka. Där är det jag, skolsköterskan, kuratorn och specialpedagog. Och där prata vi om den här oron och det är där vi ofta tar beslutet.

Rektorerna redogör således att ett visst beteende från en elev, eller andra enskilda händelser som leder till oro, inte direkt leder till en anmälan. En rektor påpekar att man ofta talar med vårdnadshavarna när man har en oro, och att det är responsen från vårdnadshavarna som ofta blir avgörande för huruvida en anmälan ska ske eller inte.

Det är först när man kopplar ihop det som sker här med det man hör från föräldrarna, att man får konstiga svar, att de missar tider och att man sedan sätter det i sammanhang med att barnen kommer och inte har sovit, ätit, och det är då man ser ett samband, och då misstänker vi att barnet far illa, och vi anmäler.

Två av rektorerna berättar att de kan ringa till socialtjänstens mottagningsgrupp och rådfråga inför anmälningar. De kan vända sig dit när de undrar något eller är osäkra angående en eventuell anmälan.

Vi kan ju ringa och rådfråga och det gör vi ju ibland och då får vi rådet att anmäla eller att inte anmäla.

Anmälan inkommer till socialtjänsten

Även socialtjänsten beskriver hur skolan har möjlighet att ringa och rådfråga kring en anmälan men att de vill ha anmälan skriftligt.

Skolan kan ju ringa och konsultera först om de är osäkra på om de ska göra en anmälan eller inte. Då ringer de hit till mottaget. Ibland är det solkart att de ska göra en anmälan, så då ber vi att de skickar in den skriftligt, för det vill vi alltid ha.

Samtliga informanter från socialtjänsten redogör för att det är en stor fördel med en skriftlig anmälan då den då blir tydlig och konkret, vilket hindrar missförstånd som kan uppstå vid muntliga anmälningar. De är dock noga med att framhålla att vid akuta fall, så som misstanke om sexuella övergrepp eller liknande, nöjer de sig med muntliga anmälningar för att kunna agera så snabbt som möjligt.

Då kompletteras sedermera detta med en skriftlig anmälan från skolan.

Gemensamt möte på skolan

Efter att en anmälan inkommit skall en förhandsbedömning göras, som syftar till att utröna om en utredning skall startas eller ej. Som en viktig del i denna förhandsbedömning beskriver samtliga informanter från socialtjänsten att de vill ha ett gemensamt möte med skolan samt vårdnadshavarna.

Är det anmälan från skolan försöker vi alltid ha ett möte på skolan, där även skolan är med, där skolan blir sammankallande till det mötet, där de berättar att socialtjänsten kommer vara med på det mötet.

--- så då sitter vi vid sittande bord och går igenom anmälan och att skolan får överlämna sin anmälan till föräldrarna och de får möjlighet att ställa frågor. Och sen får föräldrarna möjlighet att sitta kvar med oss socialtjänsten, så att de kan ställa frågor, man vill ju ofta veta vad som händer. Men det är det vi jobbar med att försöka få ha gemensamma mötena med skolan.

Under utredningens gång

För utredningar som rör barn och unga beskriver socialtjänsten att de arbetar enligt BBIC². Socialtjänsten beskriver att de har speciella BBIC-formulär som lämnas ut till skolorna.

Sen jobbar ju vi enligt BBIC, vi har BBIC-licens. Då använder vi vårt BBIC:s konsultationsdokument, vi lämnar ju alltid ett sådant till skolan. Det ser lite olika ut hur vi gör, en del socialsekreterare skickar dem med ett följebrev, en del lämnar dem i handen och har ett personligt samtal samtidigt.

8.2 Hinder för samverkan - Resultat

Vi kommer nu att beskriva vilka hinder våra informanter beskriver som kan uppkomma i denna process.

Rektorernas beskrivning

Rektorerna beskriver en anmälan som ett resultat av en längre process, innan man bestämmer sig för att skicka en anmälan till socialtjänsten. Samtliga rektorer berättar här om en svårighet då valet att anmäla inte alltid är självklart. Även om flera rektorer beskriver hur de kan få hjälp genom att ringa till socialtjänsten så redogör en rektor

² BBIC står för Barns behov i centrum och representerar en helhetssyn på barnet. Denna helhetssyn visas genom en triangel där de olika sidorna; Barnets behov, Förälderns förmåga och Familj och miljö samspelar med varandra. BBIC hjälper till att kartlägga de tre sidorna för att tillvarata barnets bästa. (Västra Götalandsregionen, 2005)

för att det ibland uppstår en problematik då skolan både har skollagen och socialtjänstlagen att förhålla sig till.

Tittar man i skollagen står detta tydligt hur man ska agera. Men vi ska ta hänsyn till skollagen och socialtjänstlagen. Då finns det två vägar, antingen fortsätta följa skollagen – kanske se om man kan ha ett åtgärdsprogram eller så, eller så tar du andra riktningen: socialtjänstlagen. Då handlar det kanske om en oro för barnets situation, inte för kunskaper eller så. Den avvägningen är ju svår.

Sekretess, bristande återkoppling och information

Sekretess och bristande återkoppling är något som samtliga rektorer skildrar som ett centralt hinder för samverkan. Detta hinder leder i sin tur till andra hinder i samverkan.

Samtliga rektorer framhåller sekretesslagstiftningen som en avgörande indikator på hur samverkan fungerar med socialtjänsten. Tre av rektorerna beskriver hur de upplever att sekretesslagstiftningen hindrar socialtjänsten från att ge återkoppling till skolan vid anmälningar. Samtliga rektorer upplever således att återkopplingen från socialtjänsten vid anmälningar i många fall är bristande. Även om sekretessen i många fall hindrar socialtjänsten från att återkoppla så upplevde även flera av rektorerna att socialtjänsten ibland använde sekretessen som en ursäkt för att inte återkoppla.

Att få någon på andra sida som säger att: Tyvärr det är sekretess, jag kan inte hjälpa. Till slut tänker jag att nä, då kan vi ju inte göra någonting.

En annan rektor säger:

Det känns som att vi har pratat om detta 100 000 gånger med socialtjänsten. Det är ju en knepig fråga, med sekretess och så det ena med det fjärde. Men vi har ju tyckt under åren att vi gör en anmälan och sen vet vi inte vad som händer. Vi får ingen återkoppling och det är besvärligt för oss, för vi ser ju de här ungarna varje dag som vi tycker far illa. Vi vill veta: händer det något, är en utredning på gång eller inte?

Då återkopplingen från socialtjänsten upplevs som bristande beskriver rektorerna att steget till att anmäla blir större. Samtliga rektorer beskriver anmälningar som en energikrävande och svår process där man ofta hamnar i konflikt med föräldrarna. Därför framhåller rektorerna att de upplever att det ibland inte är värt att göra en anmälan, då de känner att de inte får någon respons från socialtjänsten.

...jag ska vara ärlig och säga det att ibland känner vi att herregud det händer ju ändå ingenting. Varför ska vi ta sen striden med föräldrarna som det ändå blir. Jag menar när vi gör en anmälan så kommer ju vi så gott som alltid i konflikt med föräldrarna och det är ju ingen bra start på ett samarbete.

---Jag tycker att det är en väldigt stor sak att anmäla till socialtjänsten, alltså som förälder till ett barn som blir anmäld. Det är tufft att bli anmäld och att man ska se det som en hjälp och så där, det sitter långt inne. Jag skulle inte se det som en hjälp i första hand idag när man anmäler. Det är ett påhopp och därför måste det vara väl underbyggt och därför så är det tufft att göra de här anmälningarna.

Då anmälan beskrivs som en tuff process som även skapar konflikter med föräldrar, så beskriver rektorerna inte bara en stor frustration när de inte får någon respons, de beskriver även hur detta leder till att förtroendet för socialtjänsten sjunker.

Den pressen många känner inför dessa ärenden, det är inte så lustfyllt, det är inte lätt att sitta inför en förälder och säga ”vi tror inte att ditt barn mår bra, och vi tror att du kan vara anledningen till det”. När man sedan jobbat i denna process länge, så är det mycket press och energi som går åt vid en anmälan, och så ”BOM”, så var det anmält och klart. Men sen händer inget, det blir tyst, det blir som ett antiklimax. Det får förtroendet till socialtjänsten kan sjunka mycket, då känner vi rektorer att: Ska vi i skolan lösa alla problem idag?

Samtliga rektorer beskriver även att information om insatser som sätts in för ett barn efter en utredning är bristande. Då socialtjänsten har beviljat en insats får skolan inte alltid reda på denna och rektorerna menar att detta skapar oro och problem i deras verksamhet.

Jag tycker det är svårt att få kontakt. Det hände nu bara för ett halvår sen att det kom en man för att hämta ett barn och vi kände inte till den här mannen. Pojken gick i 2an, och då säger han att han är jourfamilj och detta har vi inte fått någon information om och då känner jag att nej, vi lämnar inte ut något barn till någon vi inte vet vem det är. Och då fick ju vi söka den kontakten med socialtjänsten och veta att det var rätt. Och då känner jag att så får det inte gå till.

Alla rektorer beskriver att det ibland blir en problematik i att de från skolans sida träffar barnet som man har haft en oro för varje dag, utan att veta vad som görs eller om det har öppnats en utredning eller inte.

Samtliga rektorer upplever insatser från socialtjänsten ibland dröjer allt för lång tid. Tre av rektorerna beskriver att då barnet har skolplikt och de träffar barnet dagligen, blir tidsaspekten en annan än för övriga verksamheter, såsom exempelvis socialtjänst och polis som inte träffar barnet lika ofta.

Vi tycker från skolans sida att det inte händer något, att det går långsamt och för dem kanske det är svårt att förklara att det tar så lång tid som det ibland måste göra.

Olika socialkontor - olika rutiner

En annan aspekt som de två rektorerna som arbetar på friskolor framhåller är att det finns olika rutiner och arbetssätt på de olika stadsdelarnas socialtjänster. Då dessa friskolor har elever från flera stadsdelar har de flera olika socialkontor att förhålla sig till. En rektor på en friskola beskriver hur man får olika svar angående om man ska anmäla eller inte, beroende på vilken stadsdel man ringer till. Rektorerna beskriver även att de olika rutinerna och arbetssätten även innebär ett problem för eleverna då de får olika hjälp och bemötande från olika stadsdelar.

Men det man kan se är ju att socialtjänsten fungerar väldigt olika i olika stadsdelar. Jag bryr mig inte så mycket om det, men för mig blir det ett problem för att barnen som bor i olika stadsdelar kan få olika stöd och hjälp. Och det blir ett problem när vi ska ha

en likvärdig behandling av barnet. Ibland kan jag tänka såhär: Flytta för sjutton. Du skulle flytta dit så blir allting bättre. Det är inte bra.

Socialtjänstens beskrivning

Svårigheter med sekretess och återkoppling

Även socialtjänsten framhåller att sekretessen kan hindra dem från att återkoppla till skolan.

Vi har ju sekretess, så det förutsätter att en förälder säger att ni får prata öppet, annars kan vi bara lyssna. De flesta föräldrar brukar tycka att det är bra att vi talar öppet med skolan, de tycker det är bra att myndigheter samverkar, men säger de nej så går det inte.

Samtliga informanter från socialtjänsten redogör även för att skolorna upplever att återkopplingen är bristfällig.

De tycker vi är urdåliga på att lämna tillbaka, de tycker att vi gömmer oss bakom sekretessen, och att de berättar en massa och får dåligt tillbaka, att de inte vet vad som händer, vad gör ni på socialtjänsten? Kommer de få någon hjälp?

Återkoppling är således ett återkommande ämne även för socialtjänsten när de talar om samverkan med skolan. Samtliga informanter från socialtjänsten beskriver att de förstår att skolan anser att de är dåliga på återkoppling. Dock beskriver de hur de ofta har en målsättning att ge en så god återkoppling som möjligt till skolan, men att detta omöjliggörs när föräldrarna säger nej till detta. De beskriver dock hur de ibland även är dåliga på att fråga föräldrarna om återkoppling, men att de jobbar på att bli bättre på detta för att bättre kunna återkoppla till skolan.

Okunskap hos skolorna och en svårighet att förmedla information

Informanterna från socialtjänsten redogör även för att skolorna i många fall har dålig kunskap om socialtjänstens förutsättningar i sitt arbete och berättar hur de tror att detta i stor del påverkar hur de ser på socialtjänstens återkoppling. De beskriver hur de upplever att skolorna ibland tror att de struntar i att återkoppla, men att det istället beror på att de hindras på grund av sekretess och andra aspekter i socialtjänstens verksamhet som skolorna inte har kunskap om.

Skolornas brist på kunskap om hur socialtjänsten arbetar är något som alla tre informanter från socialtjänsten tar upp i samband med samverkan. De redogör för hur bristande kunskap om anmälningsplikt, socialtjänstens arbete och funktion samt socialtjänstens förutsättningar i sitt arbete sätter käppar i hjulet för samverkan. En informant från socialtjänsten beskriver hur hon tror att detta har lett till att skolorna inte anmäler i den utsträckning de borde, sett till anmälningsplikten.

Sen kan jag tycka att det är ett problem att vi har väldigt mycket skolor i centrum, och vi får in ganska få anmälningar över lag. Vi tror väl att det är brist på kunskap om anmälningsskyldigheten, vilken skyldighet de har att anmäla.

Samtliga informanter från socialtjänsten uppger att denna bristande kunskap om socialtjänsten även lett till att skolorna har bristande förtroende för dem. De berättar även hur de arbetar aktivt med att förbättra denna kunskap hos skolorna genom att åka ut till dem och informera om sin verksamhet – både för att öka sitt eget förtroende hos skolorna, och för att öka kunskapen om anmälningsskyldighet. Informanterna beskriver här en svårighet i detta arbete, då de redogör för att de sällan får komma ut och informera hos skolorna. De uppger hur de skickar flera förfrågningar till samtliga skolor att få komma ut, men att de flesta inte har tid och att det endast är ett fåtal av skolorna som de har fått besöka. En informant från socialtjänsten beskriver även hur hon upplever ett starkt motstånd från många skolor att få komma dit, och ställer sig frågande om det beror på tidsbrist eller ovilja.

Man möter ofta ett motstånd att ta emot oss, att vi kan få den tiden att komma ut. Jag vet inte varför det är så, men vi erbjuder det hela tiden.

En informant från socialtjänsten beskrev hur medias syn på socialtjänsten i hög grad påverkade hur människor i allmänhet upplevde socialtjänstens verksamhet. Detta ansåg hon också var en bidragande faktor till andra verksamheters bristande förtroende för dem.

När socialtjänsten hamnar i ropet i media handlar det alltid om hur vi antingen är hemska och omhändertar barn, eller att vi är ännu hemska och inte gör någonting, det påverkar ju människor såklart.

Orimliga förväntningar på insatser

Samtliga informanter från socialtjänsten beskriver hur de är medvetna om att rektorerna vill ha snabbare insatser och feedback och att detta kan skapa en frustration och oförståelse från skolans sida.

De kunde inte riktigt förstå den processen med förhandsbedömning och utredning och allt det. De tyckte ju att det var jätteakut men vi kanske hade tio andra ärenden som var lika akuta. För dem var det alltså rödljus, men för oss kanske det var orange eller gult på något vis. Så där kunde det skära sig. De tyckte, varför tar det så lång tid, varför händer det ingenting nu?

Samtliga informanter från socialtjänsten anser att skolan även ibland har en skev syn på vad de kan förvänta sig från socialtjänsten i form av insatser. En socialsekreterare beskriver att rektorernas och socialtjänstens syn på vad som är det bästa för barnet bland skiljer sig åt. En annan informant från socialtjänsten beskriver även hur skolorna ibland förväntar sig extra resurser av dem, vilket socialtjänsten inte kan ge. Detta beskrivs som en stor svårighet då socialtjänsten får förväntningar på sig de ej kan uppfylla.

Och om skolan tror att socialtjänsten ska bevilja extrapersonal, och man tänker att allt löser sig om vi bara får extra pengar från socialtjänsten, och vi sen inte kan det, då skär det sig. Vi kan inte gå in och lösa skolans frågor, och de kan inte lösa våra.

En annan informant beskriver hur de ibland får konkreta beställningar på insatser från skolorna. Dessa beställningar står ofta i stark kontrast mot vad socialtjänsten både har för förutsättningar och även inställningar till ärendet i fråga.

Det är dessa direkta beställningar, ”bara vi får en elevassistent för Pelle så löser det sig, ja det kanske det gör men då får ni gå genom ert system, för vi kan inte tillsätta några elevassistenter. Eller ”varför omhändertags inte Pelle? Hur kan han ha det som han har det”. Och vi vet att det är ett jättetrauma att omhändertags för alla barn, vi vet att prognosen för att lyckas när man blir omhändertagen som barn är inte jättebra.

--- De ser bekymren, så här kan inte Pelle ha det, han behöver placeras, och vi kanske tänker att här kan vi jobba med familjen, och jobba med ett förändringsarbete.

Tidspress och arbetsbelastning

Vidare beskrivs även tidspress och arbetsbelastning som viktiga aspekter för hur samverkan ser ut. Informanterna från socialtjänsten beskriver hur många av de rutiner de har kring samverkan, som vi beskrivit ovan, ibland måste prioriteras bort när antingen de själva eller skolorna har mycket att göra.

Vår tidspress spelar ju också roll. I perioder där vi har väldigt mycket att göra, ibland är det ju även sjukdom och så. Så även om lagstiftningen ser likadan ut och vi har en rad skyldigheter, så påverkar ju ändå detta.

8.3 Hinder för samverkan – analys

I denna första analysdel för temat *hinder* kommer vi att analysera våra informanternas redogörelser för vilka hinder som de upplever uppkommer och kan uppkomma i samverkan med varandra. Med hjälp av våra teoretiska utgångspunkter kommer vi att fastställa vilka centrala hinder vi kan se och vilka konsekvenser de kan få för samverkan.

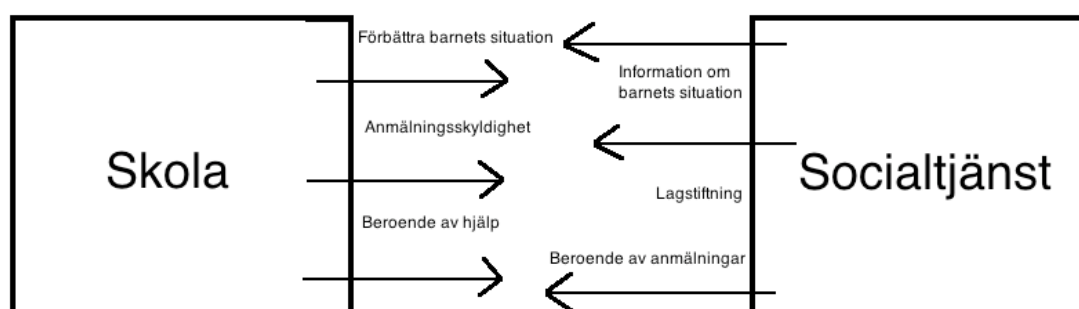
Varför samverka?

När vi nu skall analysera samverkan mellan två olika organisationer och de hinder som våra informanter beskriver så torde en relevant frågeställning vara: Varför samverkar organisationerna, vilka premisser, grunder och förutsättningar har de till att överhuvudtaget samverka med varandra? Repstad (2005) redogör för att organisationer ofta strävar efter att ha så mycket kontroll som möjligt över sitt eget arbete och att man vill lösa de problem som kan uppstå inom den egna organisationen. Interaktion med andra organisationer sker då främst när man själv drar fördel av det, eller när man är beroende av det (Repstad 2005).

Ser vi till skolan, så kan vi både utifrån vår empiri och utifrån ett rimligt antagande se att det finns en klar fördel för dem med att samverka med socialtjänsten – att förbättra situationen för ett barn som man misstänker far illa. En annan aspekt av detta är att de ibland även är beroende av hjälp från socialtjänsten för att kunna göra detta. Utöver detta så har de även anmälningsskyldigheten att förhålla sig till.

Ser vi till socialtjänsten så är de i många hänseenden beroende av att samverka med skolan, då deras verksamhet till stor del vilar på att de får in anmälningar, då socialtjänsten varken kan starta en utredning eller gå in med insatser om det inte föranleds av en anmälan eller ansökan. De har även lagar som styr hur de skall agera när de får in anmälningar samt lagar som styr vilket ansvar de har för barn som far illa. Därtill är de beroende av skolan för att kunna få viktig information om barnets situation för att kunna göra en utredning.

Således kan vi sammanfatta skolornas och socialtjänstens grunder för att samverka med varandra med nedanstående modell:

När vi nu analyserar vilka hinder för samverkan som finns för dessa två organisationer kommer vi delvis att använda oss av ovanstående modell. Vi kommer att utgå ifrån Repstads (2005) teori om att organisationer behöver välgrundade anledningar för att samverka, och att då dessa grunder försvinner har det stora konsekvenser för samverkan. Anledningen till detta är att när ett hinder för samverkan uppstår så leder det ofta till att en grund för samverkan försvinner, vilket är något vi nedan kommer att utveckla.

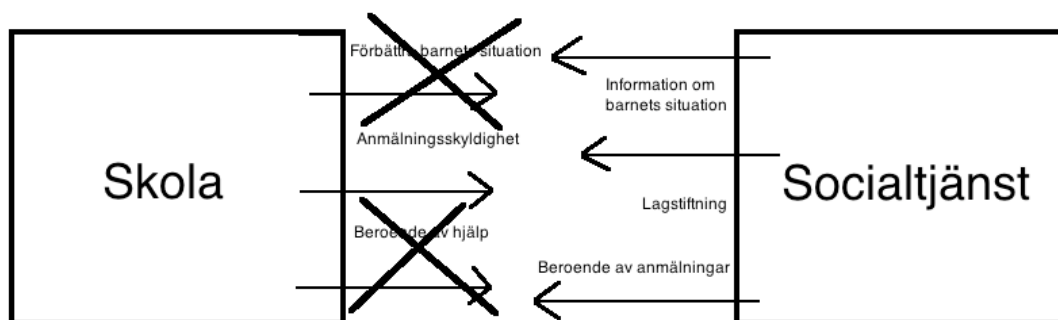
Återkoppling, förtroende och anmälningar

En aspekt som var genomgående för rektorernas beskrivning av vilka hinder som finns för samverkan, var bristen på återkoppling från socialtjänsten. Om vi kopplar rektorernas beskrivning av detta hinder till ovanstående modell, kan vi se hur samverkan påverkas av bristen på återkoppling:

Rektorerna anmäler för att de vill förbättra barnets situation. När de inte får någon återkoppling så upplever de, som vi ovan redogjort för, att de inte blir någon

förbättring. Således försvinner denna grund till att anmäla. När de inte upplever någon förbättring så finns heller ingen hjälp att vara beroende av, när de ändå inte får någon återkoppling om att vad händer med anmälan. Således försvinner även denna grund till samverkan.

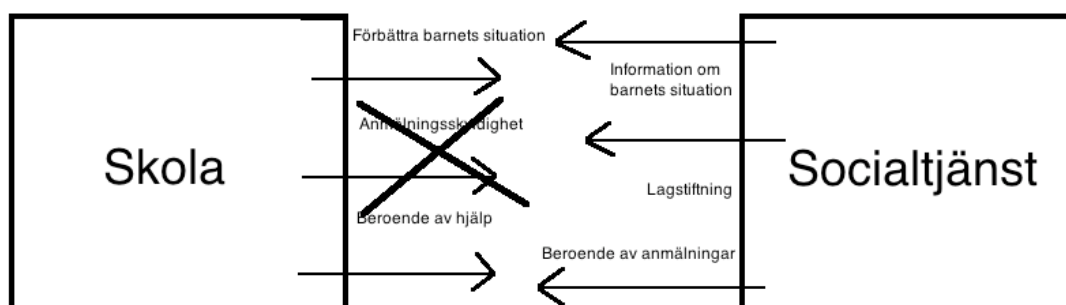
Därmed har vi en modell som, när återkopplingen är bristfällig, istället kan se ut så här:

Den enda grunden för samverkan som då finns kvar är därmed anmälningsskyldigheten. Det som bristfällig återkoppling leder till är således att flera primära grunder för skolorna att samverka har försvunnit.

Skolans grunder för att samverka med socialtjänsten är nu betydligt färre. Om vi nu återgår till Repstads (2005) tes om att organisationer främst vill lösa problem inom sin egen organisation, så kan vi se att flera av de fördelar och beroenden som skolan har för att interagera med socialtjänsten har försvunnit (Repstad 2005). En effekt av detta kan då bli, som informanterna ovan beskrivit i resultatet, att skolorna drar sig för att anmäla och att man först utreder sin oro över ett barn inom skolan. Detta leder således till att anmälningarna blir färre, eller att de går längre tid innan en anmälan görs.

När socialtjänsten talar om detta problem så har de en annan förklaring, nämligen att skolorna har bristande kunskaper om anmälningsskyldigheten, och att detta leder till färre anmälningar till socialtjänsten. Därmed anser socialtjänsten att det är denna grund – en bristande kunskap om anmälningsskyldigheten, som leder till minskad interaktion med socialtjänsten:

Våra informanter redogjorde för att dessa aspekter; bristande återkoppling, bristande förtroende, färre anmälningar och bristande kunskap om anmälningsplikt, utgjorde hinder för samverkan. Dessa aspekter är, som vi ovan visat på, sammanlänkade och beroende av varandra. Skolan upplever återkopplingen bristfällig, vilket leder till bristande förtroende för socialtjänsten, vilket vidare leder till att skolan drar sig för att anmäla. Socialtjänstens uppfattning är dock att skolorna anmäler i allt för låg utsträckning på grund av bristande kunskap om anmälningsplikten.

Det vi redogjort för ovan resulterar inte endast i att de båda organisationernas fördelar och beroende för att samverka med varandra försvinner, utan även till att de båda organisationerna får en skev bild av varandras grunder för samverkan. Således har de båda organisationerna förväntningar och föreställningar om varandra som inte stämmer överens med verkligheten. Vi kommer nedan i resultatet redovisa för våra informanternas skildringar av förväntningar och föreställningar. Men det vi ovan har gjort är att vi identifierat hur de hinder våra informanter redogjort för samverkan leder till felaktiga förväntningar och orimliga föreställningar om varandra. Vilka konsekvenser som detta får för samverkan kommer vi att ytterligare beskriva i nästa analysdel.

8.4 Förväntningar och föreställningar - resultat

Vi ska nedan redogöra för vilka förväntningar och föreställningar våra informanter har på varandra gällande samverkan. Vi kommer beskriva vilka förväntningar våra informanter har på varandra – och deras föreställningar om hur dessa förväntningar införlivas?

Rektorernas beskrivning

Återkoppling

En aspekt som vi redogjorde för i förra resultatdelen var att rektorerna beskrev bristande återkoppling som ett centralt hinder för samverkan. När de senare beskriver vad de förväntar sig från socialtjänstens sida är det att hitta sätt att komma förbi sekretessen för att kunna ge en bättre återkoppling. Två av rektorerna påpekar att socialtjänsten inte kan gömma sig bakom sekretessen och att man måste utmana lagstiftningen.

Men för att vi ska hitta bästa lösningen för varje enskilt barn så måste de ju utmana sekretesslagen. Och se om är det ristat i sten, vad kan de informera om? Och då måste de se om de kan ge oss den feedbacken. Och där måste de kunna utmana lagen och säga det, om de startar en utredning eller inte?

Samtliga rektorer redogör för att de anser att socialtjänsten kan anstränga sig mycket mer gällande återkopplingen, att det således finns mycket mer som de kan göra som inte sker idag. En rektor påpekar att man upplever att den bristfälliga återkopplingen endast är en prioriteringsfråga från socialtjänstens sida, och inte en fråga om sekretess.

Vi förstår inte varför vi inte kan få feedback ... att vi kan få veta att de tagit emot anmälan, att de agerat, eller kanske att de inte kommer inleda något – detta måste hamna på dagordningen för socialtjänsten.

En rektor uppger att inte är stora saker eller stora ansträngningar från socialtjänsten som behövs för en bättre återkoppling. Det som beskrivs som avgörande är att en anmälan endast inte besvaras med tystnad.

... att få en snabb feedback: Vi har fått er anmälan, vi tittar på den och återkommer i nästa vecka. Då kan jag säga att det samarbetet därmed har börjat mycket, mycket bättre, än om vi inte hört något alls, eller bara blivit hänvisade till sekretess.

En rektor beskriver hur det ibland kan uppstå en cynism i hennes förväntningar och föreställningar om socialtjänsten. De ärenden hon kommer ihåg där återkopplingen varit bristfällig överskuggar de goda exemplen. Detta leder till att hennes förväntningar på socialtjänsten påverkas av de dåliga erfarenheter hon haft, trots att hon även haft goda erfarenheter.

...jag tycker att jag möter väldigt många bra socialsekreterare men det räcker ju med en eller två som det inte fungerade med. Jag har en här som jag tänker på hela tiden när jag tänker på det här, så är det ju tyvärr.

Snabba och konkreta insatser

Rektorenas förväntningar om återkoppling går även hand i hand med en lika stark förväntan om insatser. Flera rektorer beskrev hur man förväntade sig att något konkret skulle hända när man anmälde, att man skulle se en förändring för barnets situation i fråga.

Vi känner ju att vi ser ju lille Kalle som kommer hit varje dag och inte har ätit frukost och fryser och så vet jag att det är anmält och så händer ingenting och så har gått fyra veckor.

En rektor uppger att han ibland upplever hur skolan då istället får göra socialtjänstens jobb. Då det inte händer något med anmälan beskriver han att skolan istället får komma med egna insatser för att stötta barn som för illa.

... då behöver vi ju mer hjälp från socialtjänsten så att de gör sin del. Så att vi inte blir ställföreträdande socialtjänst utan att vi får vara det som vi är duktiga på och utbildade i.

En viktig anledning till ovanstående, uppger två av rektorerna är att deras anmälningar inte alltid tas på allvar. De beskriver en föreställning om att de skildrar en oro för ett barn, men att den oron inte alltid går att förmedla till socialtjänsten.

De behöver bli bättre på att ta oss på allvar. Våra barn kommer hit varje dag, och då beskriver vi det vi ser, och när det inte når fram då blir det svårt.

Således beskriver rektorerna en föreställning om att socialtjänsten inte alltid tar deras oro på allvar, vilket leder till en förväntan om att socialtjänsten inte alltid uppfattar hur allvarlig en situation är när skolan försöker beskriva den.

Socialtjänstens beskrivning

Bättre anmälningar, bättre kunskap och att ta emot hjälp för detta

Ett grundläggande hinder för samverkan beskriver informanterna från socialtjänsten som att skolan inte anmälde i den utsträckningen de borde. När de talar om förväntningar på skolan är även detta ett centralt tema. Man anser att skolorna behöver bli bättre på lästa om anmälningsplikten, för att göra fler och bättre anmälningar.

Vi vill ha anmälningar med bra innehåll, alltså nåt konkret man kan ta på. --- Skolorna behöver fylla på de kunskapsluckor de har gällande anmälningsplikten. Vi förväntar oss att de alltid anmäler när de har en oro, att anmälningarna blir tydligare, matigare och att ja, att de anmäler mer.

Båda socialsekreterarna talar om vikten av att skolorna tar emot dem för att informera om deras verksamhet, och att detta blir särskilt viktigt om de inte har tillräcklig kunskap om anmälningsplikten. De beskriver detta som en väldigt viktig del i sitt arbete, och uppger att de sett konkreta resultat, då de upplever att de skolor som de varit ute hos, är mer benägna att göra en anmälan, då de känner sig tryggare i vilka förutsättningar som gäller vid en anmälan. De förväntar sig att skolorna ska ta sig tid att ta emot dem, samtidigt som de skildrar en föreställning där detta idag är en lågt prioriterad fråga för skolorna.

Vissa skolor här i centrum får vi in jättefå anmälningar ifrån, så det är ett bekymmer, så det är också ett utvecklingsarbete att vi måste ut och informera om anmälningar. Detta försöker vi göra, och vi frågar gång på gång, men det är ett motstånd, vi får inte komma ut, de tar sig inte den tiden.

Samtliga informanter från socialtjänsten upplever att skolorna inte alltid tar sig den tiden de borde gällande anmälningar. De uppger att vare sig det gäller att skaffa sig kunskap om anmälningsplikt, att träffa socialtjänsten och att ge relevanta uppgifter till socialtjänsten så upplever de att skolorna inte har tid.

Ja, jag upplever att skolan inte har så mycket tid. Att de är väldigt stressade. Att det är rektorer över flera skolor, och att rektorer byts ut och kommer och går, och det påverkar ju såklart hur samverkan ser ut.

Att fortsätta arbeta för barnet efter en anmälan

En av informanterna från socialtjänsten redogör för vikten av att skolan fortsätter att arbeta med det aktuella barnet efter att de skickat en anmälan. Hon skildrar hur skolorna ibland kan släppa alla åtgärder, som att ha åtgärdsprogram, eller att stötta ett barn och dess familj, när de väl gjort en anmälan. Således redogör hon för en förväntan om att skolorna ska fortsätta verka för barnet på sitt håll, och göra det de kan för att förbättra barnets situation.

Jag förväntar mig att skolan ska fortsätta det arbete de gör, att man inte ser det som att nu har vi gjort en anmälan, nu tar socialtjänsten över nu kan vi träda tillbaka, utan jag förväntar mig

att de ska fortsätta med det de gör, vad det gäller åtgärdsplaner, tankar runt hur de ska kunna förändra i skolan, med stöd och hjälp för Pelle och vad de nu heter.

8.5 Förväntningar och föreställningar – analys

Vi ämnar i denna andra analysdel ta vid där den första delen slutade. Vi redogjorde i den förra analysen hur våra informanternas skildringar av de hinder som fanns för samverkan ledde till att centrala grunder för samverkan kunde försvinna. Vi redogjorde även för hur detta ledde till att våra informanter fick felaktiga föreställningar och orimliga förväntningar om varandra.

När vi nu även beskrivit vilka faktiska förväntningar och föreställningar våra informanter skildrar så stärker resultatet detta ytterligare – våra informanternas föreställningar och förväntningar om varandra stämmer inte överens med hur respektive verksamhet fungerar. Socialtjänsten har förväntningar på hur skolorna skall agera, och har föreställningar om hur de agerar. Detta ställs i kontrast till hur skolorna beskriver sina egna förutsättningar att agera i dessa situationer. De beskriver själva i sin tur hur de har förväntningar på socialtjänsten som socialtjänsten beskriver att de inte kan införliva. Ett exempel på detta är när skolorna vill ha konkreta och snabba insatser, vilket socialtjänsten redogör för att de inte har möjlighet till. Att föreställningar om varandra, och förväntningar på varandra, inte stämmer överens med verkligheten är ingen unik företeelse för samverkan kring barn som far illa. Altshuler och Webbs (2009) bekräftar även detta problem. De resonerar även kring att en möjlig förklaring för detta kan vara att socialarbetarens yrkesroller ofta är svårdefinierade, vilket gör att t.ex. lärare kan ha svårt att veta vad de skall förvänta sig av dem (dock gällde denna studie socialarbetare som arbetade vid en skola).

Vi ämnar nu gå in närmare på vad som händer med samverkan när förväntningarna och föreställningarna ser ut som vi ovan redogjort för.

Förväntningarna och föreställningarna blir till hinder

När vi nu redogjort för de förväntningar och föreställningar som finns som våra informanter har på varandra, blir dessa aspekter således även de hindren för samverkan. Likt Sjöberg Backlunds (2002) slutsatser i sin avhandling blir bristen på insikt i respektive professions begränsningar och förutsättningar ett hinder som påverkar samverkan i praktiken. Även Ejrnaes (2006) studie visar på hur samverkan stävjas av orimliga förväntningar på varandra om hur den andra parten skall agera.

I den förra analysdelen beskrev vi hur de hinder som våra informanter skildrade kunde leda just till detta – orimliga föreställningar och felaktiga förväntningar. När vi nu skildrat vilka faktiska föreställningar och förväntningar våra informanter har på varandra gällande samverkan, bekräftas detta ytterligare.

Således ser vi två centrala grundläggande hinder för samverkan mellan skolan och socialtjänsten. Den första aspekten blir här felaktiga föreställningar – vilket i sin tur leder till den andra aspekten – orimliga förväntningar. Således är dessa två aspekter avgörande hinder för samverkan, vilket vi nu kommer beskriva, förklara och motivera med hjälp av våra teoretiska utgångspunkter.

Felaktiga föreställningar

Våra informanter från socialtjänsten beskriver hur de upplever att rektorerna har bristande kunskap angående vad anmälningsskyldigheten innebär, samt vilket uppdrag socialtjänsten egentligen har. Danermark (2000) beskriver att samverkan påverkas av hur man uppfattar sin egen och samverkanspartens uppdrag och roller. Han beskriver hur olika kunskaps- och förklaringsmässiga modeller samt olikheter i organisation och regelverk kan göra att man har ett synsätt som skiljer sig åt (Danermark 2000). Då rektorerna och socialsekreterarna har olika utbildning, lyder under olika formella och informella lagar och riktlinjer, samt har olika organisatorisk uppbyggnad kan detta gör att man har olika sätt att se på ett problem.

Både skolan och socialtjänsten redogör för att de ibland har olika syn på vad som behövs göras då man misstänker att ett barn far illa. Socialsekreterarna beskriver att de har en helhetssyn på barnet som skiljer sig från rektorernas pedagogiska synsätt. De upplever även att skolan ibland har en felaktig bild av vad som är möjligt att förvänta sig av socialtjänsten.

Danermark (2000) beskriver hur olika synsätt på vad som är möjligt att förvänta sig av varandra kan försvåra samverkan. Då man inte får det man förväntar sig sjunker förtroendet för den andra organisationen, vilket i sig kan försvåra samverkan mellan organisationerna (Danermark 2000).

Orimliga förväntningar

Denna brist på kunskap om varandra och varandras förutsättningar leder således till att skolan och socialtjänsten får orimliga och felaktiga förväntningar på varandra. Som vi beskrivit i resultatet redogör både rektorerna och socialsekreterarna hur förväntningarna på varandra ibland blir orimliga. På grund av sin bristande kunskap har man förväntningar på den andra parten som inte går att uppfylla.

Hur påverkas då samverkan när t.ex. skolan har förväntningar på att socialtjänsten ska komma med insatser de inte har möjlighet till? Flaa et al. (1998) redogör för detta som ett ovänligt element i interaktionen mellan de båda organisationerna. Utifrån Flaas et al. (1998) utgångspunkter här kan vi, enkelt uttryckt, beskriva det som att det uppstår irritation då skolan upplever att socialtjänsten inte kommer med de insatser som behövs, och socialtjänsten upplever att skolan kommer med orimliga krav. Interaktionen, organisationerna emellan, kantas av besvikelser och irritation, vilket i sin tur påverkar hur interaktionen fungerar.

Detta blir ytterligare påtagligt när, som en rektor beskrev, det redan finns negativa förväntningar i förväg på grund av negativa erfarenheter som överskuggar de positiva. Barn som far illa är ett ämne som rör upp mycket känslor, och som skapar starka engagemang. Kombinerat detta med icke införlivade förväntningar så blir de ovänliga elementen sålunda ännu starkare. Flaa et al. (1998) beskriver att när organisationer har en styrning ovanifrån för interaktion med varandra, så är ovänliga element extra skadliga för samverkan (Flaa et al. 1998). Ser vi till skolan och socialtjänsten så finns det en mängd lagar, politiska mål och bestämmelser för att de skall samverka. Sammanfattningsvis får vi en process som ser ut på följande vis; skolan och socialtjänsten har förväntningar på varandra, förväntningar som inte stämmer överens med vad respektive part har möjlighet att införliva. Detta leder till, vilket även vårt resultat visar, att det uppstår besvikelse och irritation, när förväntningarna inte införlivas – ovänliga element kommer in i själva interaktionen mellan de båda organisationerna. Dessa ovänliga element påverkar samverkan negativt, då irritationen på varandra tar fokus från själva målet med samverkan. Detta kan således även bli extra skadligt för samverkan när interaktionen är styrd av lagar och politiska mål – då organisationerna kan uppleva att de är tvingade att gå in i en interaktion som är uppfylld av dessa ovänliga element.

8.6 Förutsättningar för samverkan - resultat

Vi har hittills redogjort för hur samverkansprocessen ser ut, vilka hinder våra informanter kan se i samverkan samt vilka föreställningar och förväntningar man har på varandra. Det vi hittills beskrivit kan te sig som en nattsvart och problemfylld skildring av hur samverkan fungerar gentemot våra informanter. En annan viktig del av vårt resultat är även de positiva skildringar av samverkan som finns, och de förutsättningar som finns för att få uppnå och bibehålla en god samverkan. Det vi således nu kommer redogöra för är vad våra informanter skildrar som de viktigaste förutsättningar för att samverkan skall fungera väl. När har samverkan fungerat bra och vad anser våra informanter behövs för att samverkan skall fungera mellan skolan och socialtjänsten? Även om detta inte varit en överhängande del av resultatet, så är dessa aspekter givetvis viktiga komponenter för att slutligen kunna ge en sammanhängande bild av hur samverkan fungerar. I analysen kommer vi således att sätta samman förutsättningarna för samverkan med det vi tidigare redogjort för.

Rektorernas beskrivning

Två av rektorerna beskriver att de även har många bra erfarenheter av samverkan med socialtjänsten.

Jag har sedan jag kom till denna skola även haft goda erfarenheter av Centrum och det innebär för mig är att jag får en snabb feedback på anmälan; jag behöver inte anmäla gång på gång och stöta på, utan jag får en snabb feedback: Vi har tagit emot den och vi kommer göra så här.

En annan rektor säger:

Just nu har jag arbetat med Centrum och det har fungerat mycket bra. Vi har också sagt att vi uppskattar otroligt den feedback vi får och de mötena vi har.

... jag känner att under så länge jag har varit här, sedan 1995, att det har hänt mycket. Det är ett mycket tätare samarbete nu för då var det två väldigt skilda verksamheter, men jag tycker att det hade kunnat fungera ännu bättre.

Således uppger våra informanter här att det finns exempel då samverkan varit bra, och där återkopplingen och feedbacken varit god. De beskriver även en utveckling där mycket har förbättrats med samverkan, gentemot hur den varit tidigare. Även om rektorerna beskrivit stora brister och hinder så har de följaktligen även goda erfarenheter av samverkan. Vi kommer nedan att beskriva vad rektorerna anser som de viktigaste faktorerna för att de goda exemplen på samverkan varit just – goda.

Komplettera varandra för barnets bästa

Något som samtliga rektorer redogjorde för som en avgörande faktor för samverkan var skillnaden i profession och organisation. Rektorerna beskrev hur de har olika yrken, olika uppdrag och därmed olika förutsättningar gentemot socialtjänsten. Att belysa och medvetandegöra detta beskrivs således som en oerhört viktig förutsättning för samverkan.

Att man har förklaringar och förståelse för varandras jobb. Jag kan ju inte socialtjänstens jobb och de kan ju inte skolans. Att man måste kunna förklara varför det blir som det blir ibland.

Samtliga rektorer redogör även för vikten av att kunna samordna insatser, trots sina olikheter i profession och uppdrag. En rektor redogör för hur han ofta upplever hur skolan och socialtjänsten ofta har samma mål och fokus – nämligen barnet, men att man inte arbetar tillsammans för barnets bästa utan att man har insatser på var sitt håll. Således beskriver flera av rektorerna inte bara vikten av att belysa varandras olikheter och skillnader utan även att belysa varandras likheter, att man vill samma sak – nämligen barnets bästa.

Jag vill att man jobbar tillsammans, vårdnadshavare, skola och socialtjänst. Att man synliggör för alla att vi gör detta tillsammans, för barnets bästa – det är ju ändå allas fokus. Då måste vi hjälpas åt, och vara samspelta, inte att var och en håller på med sitt.

En annan rektor beskriver:

... som exempelvis att skolan har gjort en anpassad studiegång, att skolan har skurit bort lite ämnen och den tiden som blir över har socialtjänsten gått in med olika typer av verksamhet och det har funkat bra. Man ser att man ger och tar för att det ska bli bra för barnet i fråga.

En annan aspekt som gjort att samverkan har fungerat bra som samtliga rektorer tog upp var då socialtjänsten och skolan hade en ödmjuk inställning gentemot varandra, där man respekterade varandra. Det som här blivit centralt för att samverkan fungerat väl är när socialtjänsten tagit skolans anmälningar och uppfattningar på allvar – och således respekterar skolans professionella kompetens.

Det är av oerhörd vikt att socialtjänsten bemöter dig som en professionell och inte bara: nej, det går inte. Då kan man bli fullständigt tokig. Utan på något vis måste det finnas en professionell respekt mellan att jag vet vad jag gör: jag gör en anmälan för att jag är orolig för det här barnet och att det finns någon andra sidan som har samma respekt för den här familjen.

Ett bra bemötande och ta lärdom av varandras erfarenheter

En rektor poängterar hur rutiner kring samverkan inte bara handlar om hur lagstiftning och politiska riktlinjer ser ut, utan att egna erfarenheter, kompetenser och kunskaper till stor del påverkar hur samverkan ser ut.

Sen tror jag att mycket hur vi bygger rutiner har ju med att göra hur min erfarenhet ser ut och vad jag vet hur man kan göra för att det ska fungera på skolan så att inget trillar mellan stolarna och så att vi inte bryter någon lag. --- Jag informerar varje läsår om anmälningsskyldighet och sekretess. Jag informerar alltid nya lärare om det. För det är det vi har att förhålla oss till.

Vidare beskriver två av rektorerna att man har fått en bra kontakt då man har ringt till socialtjänsten och bett om råd angående anmälan, vilket även har öppnat upp för en fortsatt bra kommunikation.

Den erfarenheten jag har är att jag fått ett väldigt bra bemötande då vi ringer mottaget och där bollar vi lite: ska jag göra en anmälan? vad vinner vi på det? Men jag tycker att vi får ett jättebra bemötande.

Således beskrivs även detta som en viktig beståndsdel i de erfarenheter rektorerna har av en god samverkan med socialtjänsten. Att från början få ett bra bemötande av socialtjänsten och kunna bolla tankar och frågor.

Kommunikation

Även kommunikation beskrivs som ett viktigt nyckelord. Samtliga rektorer beskriver en bättre samverkan då kommunikationen fungerat mellan de olika verksamheterna. En rektor beskriver att då man fått till en bra kommunikation vid förhandsbedömningen, där man fått konkret information om att anmälan har kommit in, att socialtjänsten kommer att titta på den och när man kommer att återkomma till skolan, har öppnat upp för ett fortsatt samarbete. En annan rektor beskriver att man inte behöver veta exakt vad som görs med anmälan, utan bara att något görs.

Tre av rektorerna beskriver att i de fall då man hade fått till ett bra möte med socialtjänsten och föräldrarna så hade en bra samverkan inletts i ett tidigt skede.

... jag tänker på en anmälan jag gjorde. Det var kaotiskt hemma och vi gjorde en anmälan och socialtjänsten, föräldrarna och vi från skolan träffades. Så när vi fick ge vår version så kände jag att det blev ett samarbete med socialtjänsten. Vi gav vår information som gjorde att de agerade mycket snabbare. Så det var ju en typ av samarbete som hade kunnat ta mycket längre tid för det att hitta annars, om vi inte hade träffats. Detta resulterade i ett snabbt LVU, som var bra för det här barnet.

Vi redogjorde tidigare för hur rektorerna skildrade ett hinder för samverkan i att inte bli tagna på allvar. En viktig förutsättning som beskrivits, när samverkan väl fungerat bra, som i citatet ovan, är när de blir tagna på allvar och socialtjänsten agerar utifrån deras oro.

Vidare beskriver flera rektorer att man måste hitta ett sätt att kommunicera över professionsgränserna för att kunna förstå varandra och de olika organisationskulturerna och uppdragen.

Det handlar om kommunikation. Att man har möjlighet att prata med varandra och att man kan prata klart så man förstår att vissa ord och uttryck betyder olika inom olika verksamheter. Och det där kan ju vara svårt att förstå för det är ju samma sak men olika innebörd så det är väl egentligen det man behöver komma över, det som är det svåraste.

En annan rektor belyser vikten av att hitta bra sätt att nå en god kommunikation. Hon anser att vägen till god kommunikation – och således då hon har upplevt en god samverkan, är då man har hittat naturliga mötesplatser där socialtjänsten och skolan kan kommunicera med varandra. Hon betonar även vikten av att endast inte samtala med varandra om och under specifika ärenden, utan att man även behöver ta sig tid för att samtala om samverkan, och hur den fungerar.

Om vi bara kunde sitta ned och prata med varandra. Vi behöver skapa naturliga mötesplatser där man kan kommunicera och samtala med varandra, vi har en kultur här, en på socialtjänsten, en sekretess här, en på socialtjänsten. Att kunna samtala om detta, det är viktigt i samverkan, det handlar ju om att ha en kommunikation, att lyfta saker, att någonstans där hitta en konsensus kring samverkan, om man kan detta

Socialtjänstens beskrivning

Kommunikation

Även informanterna från socialtjänsten ser kommunikation som ett nyckelord för när samverkan har fungerat bra. En socialsekreterare beskriver att det är viktigt att kunna lyssna på varandra för att kunna lära och ta hjälp av varandra. En annan socialsekreterare beskriver att det har varit viktigt att träffas och prata för att kunna ha ett ansikte på varandra.

Sen det här om man har träffat varandra tidigare, då blir det en bättre samverkan, om man känner till varandra. ---Det har varit jättebra, personalen blir tryggare när de får ett ansikte på oss och vet att de kan ringa och fråga oss.

På så sätt leder även en god kommunikation till att man skapar relationer med varandra, vilket skildras som något som varit av stor vikt vid de tillfällen då samverkan fungerat väl.

Samtliga informanter från socialtjänsten redogör även för att vikten av ödmjukhet och respekt för varandra har varit avgörande då de anser att samverkan har fungerat bra. En socialsekreterare betonar att då samverkan fungerar är när man lyssnar och lär av varandra, samt respekterar varandras åsikter. En informant från socialtjänsten redogör för att samverkan alltid är möjligt bara man tar sig tiden att lyssna på varandra – och att det är först då man hittar nya vägar för att lösa ett problem.

Det är alltid utmaningar med samarbete när det är mer än en person inne som ska tycka och tänka. Men jag tror i och för sig att samverkan alltid är möjlig om man tar sig tiden att lyssna på varandra och lyssnar på båda håll och att man tror att det är möjligt, så hittar man vägar.

Samtliga från socialtjänsten beskriver att man måste veta sitt eget och andras uppdrag och kunna komplettera varandra för att samverkan ska fungera. En socialsekreterare redogör för hur man ibland även behöver gå utanför sitt eget uppdrag för att se till barnets bästa. Hon anser att det annars kan bli lätt att skolan och socialtjänsten håller sig innanför var sitt revir.

Jag tycker det är viktigt att veta vad det olika uppdragen är och att man faktiskt kan blanda ihop dem på något sätt. Alltså inte att det här är ert ansvar och det får ni ta tag i och att vi tänker att det där är skolproblem, det behöver inte vi gå in i. För är det skolproblem så kan det ju vara något socialt också, och tvärtom.

Kunskap och tydlighet

Samtliga på socialtjänsten beskriver att det är viktigt att man från skolans sida har vetskap om vad deras roll innebär då de gör en anmälan och att de är tydliga i de dokument som ska fyllas i samt att dessa kommer till socialtjänsten i tid.

Två av informanter på socialtjänsten beskriver vikten av att ha kunskap om vilka skyldigheter, såsom anmälningsplikten, som rör verksamheten. De beskriver även att det är viktigt att anmälan är tydlig och konkret och att man kan visa på den oro man känner för barnet.

Det är det att man fått in en tydlig och bra anmälan, att de är tillmötesgående och vill ha den här mötesformen på skolan. Att de informerat föräldrarna varför de är oroliga, och även lyfter det på mötet. Att de är tydliga, med vad problemet är. Men också, tänker jag, att de fyller i konsultationsdokumentet som de ska och skickar in det i tid. så vi kan bli klara med utredningen, och ta emot den hjälpen vi erbjuder dem. Det är ett motstånd att komma ut. Vi måste ge varandra tiden, det är en viktig tid att avsätta för information.

En annan informant från socialtjänsten beskriver:

Sen måste vi ju såklart ha den unge i fokus, vi ska ju inte samverka för att det ska vara kul utan för att det ska bli bättre för Pelle.

Slutligen redogör samtliga informanter från socialtjänsten i de fall där man har ett helhetsperspektiv och alltid ha barnet i fokus så har samverkan fungerat bättre. Detta för att kunna komplettera varandra och för att undvika att familjer kastas runt mellan verksamheterna.

8.7 Förutsättningar för samverkan – analys

Vi har ovan redogjort för vilka hinder som finns, och vilka hinder som kan uppstå i samverkan mellan skolan och socialtjänsten. Vi har även beskrivit de förväntningar och föreställningar som våra informanter har på varandra. I analysen har vi hittills skildrat hur felaktiga föreställningar och orimliga förväntningar kan utgöra stora hinder för samverkan. Den vi nu skall utröna är vilka förutsättningar som finns för att komma över dessa hinder i samverkan.

När samverkan fungerar väl

Vi har i resultatdelen ovan redogjort för våra informanter beskrivningar av när samverkan fungerat väl, och vilka grundläggande förutsättningar som finns för att samverkan skall fungera väl.

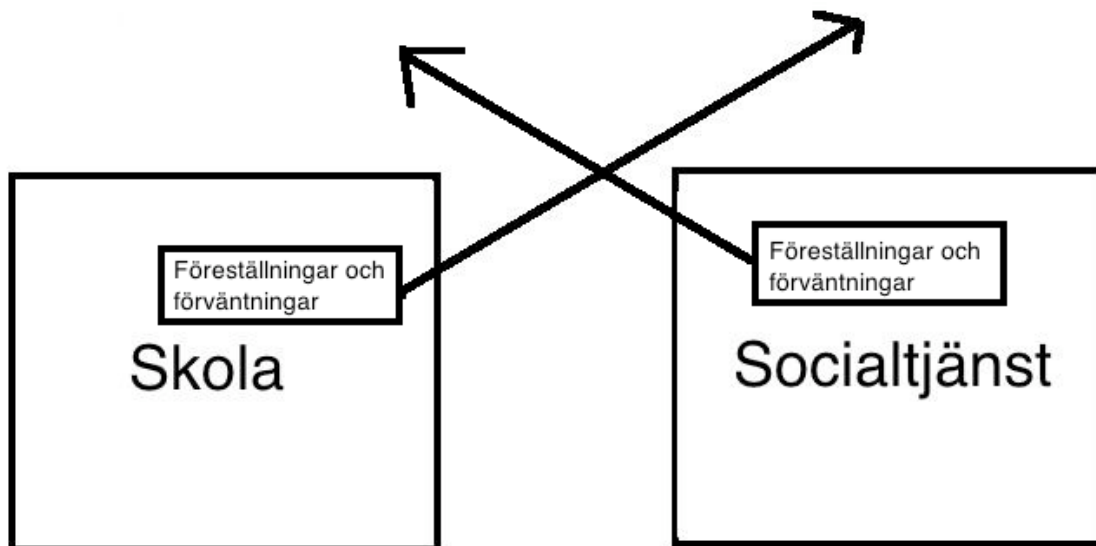
När våra informanter beskrivit exempel på när samverkan fungerat bra så kan vi utläsa en gemensam nämnare, nämligen att exemplen vilar på något den andra parten gjort. Skolorna beskriver hur samverkan fungerat väl när socialtjänsten gjort en insats som skolan önskat, eller när socialtjänsten stöttat ett barn på ett sätt som skolan ansett att barnet är i behov av. Samma sak gäller för socialtjänsten, de anser att samverkan fungerat på ett bra sätt då skolan agerat så som socialtjänsten velat.

Således kan vi sammanfatta detta som att samverkan har fungerat väl när skolans och socialtjänstens uppfattningar och åsikter om vad som behöver göras i ett visst ärende stämmer överens. Dock kan vi även se hur samverkan inte fungerar väl när socialtjänsten och skolan inte är överens om vilken insats som behövs, eller vilka åtgärder som borde göras. Vi kommer nedan i vår analys att utveckla detta ytterligare.

Ett grundläggande hinder

I analysen har hittills två aspekter blivit centrala; bristen på kunskap och orimliga förväntningar. Många av de hinder våra informanter redogjorde för, såsom bristande återkoppling, bristande förtroende och föreställningar om bristande kunskap om anmälningsskyldigheten har således sitt ursprung ur dessa två aspekter.

Ett centralt hinder för samverkan är således att organisationernas föreställningar och förväntningar på varandra inte stämmer överens med verkligheten, vilket vi beskrev i den förra analysdelen. Detta illustreras i nedanstående modell:

En relevant fråga här är vad som krävs för att överbrygga dessa hinder?

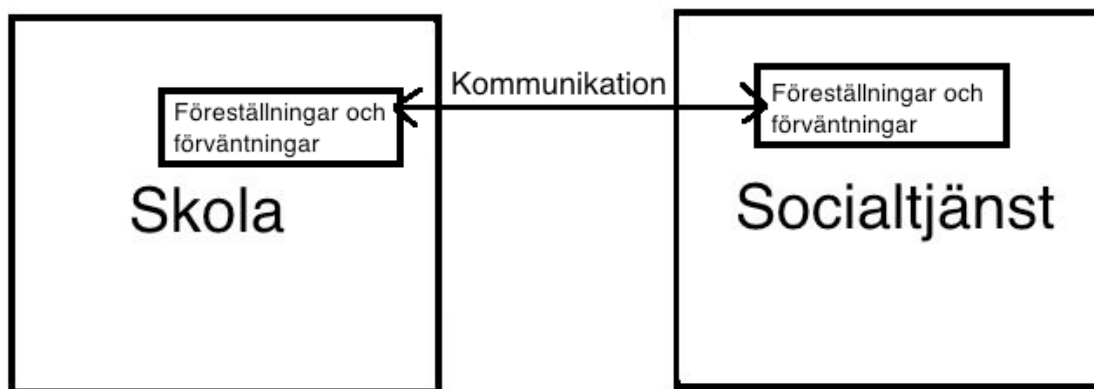
I resultatet har vi redovisat hur våra informanter beskriver att gå utanför sina roller, ha ödmjukhet inför varandra, belysa olikheter och att ha en god kommunikation som förutsättningar för en god samverkan. Dessa förutsättningar kan ses som självklarheter – det är exempelvis svårt att motsäga vikten av ödmjukhet och en god kommunikation. Dock är vägen dit – för att nå dessa förutsättningar inte lika självklar. Detta är något som speglas tydligt i vårt resultat då våra informanter beskriver att det fortfarande, trots att man vet vad som behöver göras, finns hinder för samverkan.

Kommunikation som lösning?

De förutsättningar för samverkan som våra informanter beskrev går väl att sammanfatta i ett belysande citat av en rektor:

Om vi bara hade kunnat sitta ner och prata med varandra(...)

Som vi beskrivit i denna ovanstående resultatdel så finns det exempel när våra informanter beskrivit att samverkan fungerar väl. Dessa exempel bygger till stor del på hur kommunikation kan vara en nyckel för de hinder som finns för samverkan. Kommunikation i ett tidigt skede beskrivs av våra informanter öppna upp ett fortsatt samarbete och att det är en viktig del i hela samverkansprocessen. Således har våra informanter inte endast identifierat hinder för samverkan, utan vårt resultat speglar även hur de redogör för en lösning, vilket illustreras i nedanstående modell:

I den ovanstående modellen blir således kommunikationen lösningen på hindren för samverkan. Vi kommer nu att sätta denna lösning i relation till våra teoretiska utgångspunkter, och den tidigare forskning vi redogjort för.

Att samtala med varandra

Informanterna beskriver genomgående hur kommunikation är ett nyckelord för att uppnå en god samverkan. Detta visar även en stor del av den tidigare forskning som vi redogjort för i tidigare kapitel. Germundsson (2011) redogör i sin studie för hur de olika professionerna allt som oftast har samma mål med samverka, att se till barnets bästa, men att det är i kommunikationen mellan de olika yrkesgrupperna som det blir problem. Han redogör för att kommunikation måste genomsyra hela samverkansprocessen för att verksamheter ska kunna mötas (Germundsson 2011).

Även Danermark (2000) talar om vikten av kommunikation i sin modell för samverkan. Han menar att olikheter mellan samverkansparterna såsom akademisk utbildning, lagar och riktlinjer och organisatorisk struktur, måste lyftas fram och kommuniceras för att samverkan ska fungera. Genom kommunikationen kan man lyfta olikheter och hinder för att på så sätt kunna få kunskap om varandras uppdrag och lättare kunna komplettera varandra (Danermark 2000).

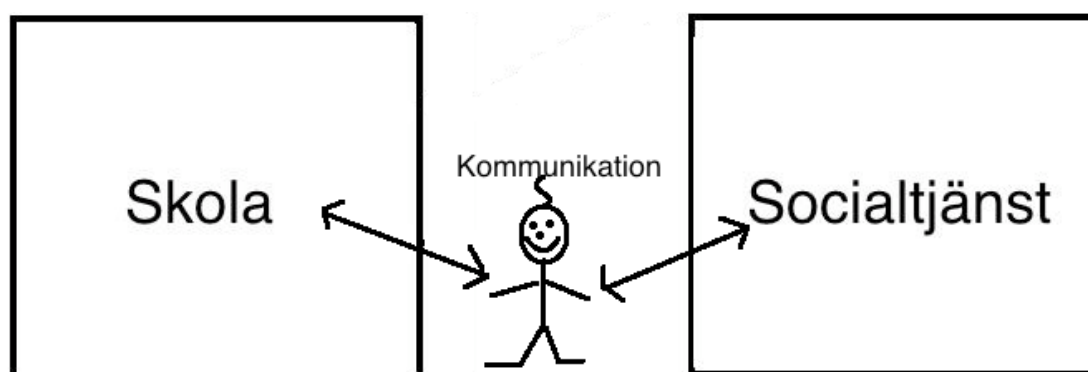
Våra informanter redogör för att en förutsättning för att samverkan ska fungera är att man har kunskap om varandras uppdrag och en respekt för varandras profession. Detta bekräftar även Germundsson (2011) i sin avhandling om lärare och socialsekreterare. Han menar att man måste kommunicera och klargöra varandras olikheter för att få till stånd den helhetssyn som samverkan innebär (Germundsson 2011).

En av våra informanter på socialtjänsten lyfter fram vikten av att man inom de båda organisationerna måste lyfta fram målet med att samverka. Syftet med samverkan är inte samverkan i sig, utan det måste finnas en underbyggd avsikt med vad samverkan ska leda till. Ser vi till Eliassons (2010) licentiatuppsats om fyra olika samverkansprojekt pekar även hennes resultat på detta. Hon redogör för att man måste klargöra vad samverkansbegreppet egentligen betyder. Genom att kommunicera vad

det egentligen är man vill uppnå med att samverka med varandra, skapas möjligheten att införliva de goda idéerna om samverkan till den faktiska verksamheten (Eliasson 2010).

En komplexare bild växer fram

Som vi ovan redogjort för är kommunikation ett nyckelbegrepp för samverkan. Både våra teoretiska utgångspunkter, vår tidigare forskning samt våra informanter beskriver vikten av kommunikation – vilket även vi författare har identifierat som ett fundamentalt begrepp för samverkan. Men vägen dit är mer mångbottnad och komplex än den enkla modell som vi tidigare redovisade. Vi har identifierat en central aspekt i våra informanternas beskrivningar om kommunikation, nämligen att man kommunicerar med varandra under ett pågående ärende då man har barnet i fokus. Detta illustreras i nedanstående modell.

Det som vi här vill visa på är hur skolan och socialtjänsten kommunicerar med varandra i samverkan. Dock så sker kommunikationen alltid i relation till ett pågående ärende. När socialtjänsten och skolan kommunicerar om samverkan så sker detta i relation till ett barn som far illa, eller misstänks fara illa. Även om detta kan te sig naturligt – barn som far illa är grunden för att de överhuvudtaget samverkar, så påverkar detta hur samverkan ser ut, och organisationernas möjligheter att överbrygga de hinder som vi tidigare redogjort för.

Flaa et al. (1998) redogör för att organisationer inte är slutna enheter utan är öppna system som påverkas av sin omgivning och yttre omständigheter. Detta innebär att det inte bara är inre organisatoriska faktorer som påverkar samverkan, utan även att faktorer utifrån kan bidra till hur samverkan ser ut.

Flaa et al. (1998) beskriver även hur miljön där olika organisationer interagerar påverkar interaktionen, där miljöns stabilitet blir en avgörande indikator. Det vi med den ovanstående bilden vill illustrera är hur miljön där våra informanter interagerar med varandra är ostabil. Samverkan sker endast under ett aktuellt ärende, där skolan har en oro för barnet samtidigt som socialtjänsten behöver göra en förhandsbedömning, och sedan en eventuell utredning. Således ligger ärendet i fokus,

istället för hur de ska kommunicera och samverka med varandra, samtidigt är det endast under dessa ärenden som kommunikation och samverkan sker.

Flaa et al. (1998) redogör för hur detta innebär stora svårigheter att hitta formaliserade rutiner för samverkan, och att fatta rationella beslut. Det som här behövs är således att hitta vägar att kommunicera med varandra, och lägga upp rutiner för samverkan, i en stabilare miljö, där inte oron för ett barn som far illa tar överhanden.

Även Danermark (2000) lyfter detta och redogör för hur man måste lyfta fram och diskutera samverkan i sig, oberoende av ett ärende. Centralt blir här att lyfta vilka hinder och förutsättningar för samverkan som de båda organisationerna upplever, och att göra detta i ett läge då man är oberoende av yttre stimuli, vilket kan liknas med det som Flaa et al. (1998) beskriver som en stabil miljö. Därmed har goda förutsättningar öppnats upp för en väl fungerande samverkan (Danermark 2000).

9. Diskussion

9.1 En intention

I våra erfarenheter från tidigare arbetsliv, praktikplats, tidigare forskning och media, så fanns en klar bild – nämligen att samverkan inte alls fungerade i den utsträckning som behövdes för att våra informanternas verksamheter skulle fungera väl. Vår avsikt då vi påbörjade vårt uppsatsskrivande och vår intervjuguide var att lyfta fram både de hinder och förutsättningar för samverkan som socialtjänsten och skolan upplevde. Trots detta upplever vi att hinder och svårigheter med samverkan har tagit en betydande stor plats under våra intervjuer och i vårt resultat. Detta är, som vi även tagit upp i vårt metodkapitel, vi författare en del i. Då vår förförståelse är att samverkan många gånger upplevs som en svårighet, blir våra intervjuer en del i den reflektionen. Vi tror även att det är lättare att både uppmärksamma och komma på konkreta exempel på hinder med samverkan än att redogöra för positiva exempel. Då samverkan fungerar väl finns mindre anledning och ta upp och diskutera vad det är som fungerar bra än om samverkan inte fungerar. Vi tror att vår förförståelse, tillsammans med det faktum att det är lättare att lyfta hinder och svårigheter än att komma på konkreta exempel på när något fungerar bra, är anledningen till att den negativa aspekten av samverkan fått en större plats i vår undersökning. Detta tycker vi att ett citat från av en våra informanter från skolan belyser:

... jag tycker att jag möter väldigt många bra socialsekreterare men det räcker ju med en eller två som det inte fungerade med. Jag har en här som jag tänker på hela tiden när jag tänker på det här, så är det ju tyvärr.

Men vi tror även att ämnet och begreppet samverkan i sig är en bidragande faktor. Ämnet barn som far illa är något som väcker en frustration hos de allra flesta. Vårt resultat visar att i de fall då två olika verksamheter tillsammans ska verka för att hjälpa ett barn och se till barnets bästa, är målet detsamma men vägen dit kantas ofta av hinder. Dessa hinder i form av olikheter i både organisation, rutiner och synsätt är något som vi ser leder till skeva förväntningar och föreställningar om varandra. Vi tror att samverkan som ämne i dessa fall med barn som far illa således lättare väcker känslor och tankar hos våra informanter.

Detta tycker vi visar hur de negativa aspekterna på samverkan har fått ett förhållandevis stort utrymme, inte bara i vår uppsats utan i forskning och debatter i övrigt. Vi tror att det finns många goda exempel på när samverkan fungerar och vi har i vårt resultat redogjort för ett återkommande begrepp, kommunikation, som en förutsättning för ett fungerande samarbete. Dock försvinner dessa goda exempel i skuggan av det som inte fungerar i samverkan.

9.2 Samverkan och kommunikation på en högre nivå

Kommunikationen beskrivs genomgående av våra informanter som ett sätt att överbrygga hindren och skildras som en möjlighet att uppnå en bättre samverkan.

Även om våra informanter är medvetna om vad som behövs för att överbrygga dessa hinder – nämligen en god kommunikation – så skildrar vårt resultat och vår analys att det finns hinder även för att nå dit. Våra informanter är således medvetna om lösningen för en god samverkan – hindret finns på vägen dit.

Ser vi till de tidigare forskningsresultat vi redogjort för så stämmer detta överens på våra slutsatser. Flera av de forskningsrapporter vi beskrivit uppger att samverkan tar tid, och behöver ta tid, man behöver lära av varandra, och samtala med varandra.

Om vi bara kunde sätta oss ned och prata med varandra...

Detta sa en av våra informanter, vilket även är titeln på vår uppsats. Detta låter enkelt och som en simpel åtgärd för samverkan, men ändå är det så svårt. Det som behövs är inte bara att låta samverkan ta tid i anspråk, genom att sätta tid att samtala med varandra, man behöver även hitta sätt att samtala med varandra.

Vi kan i vårt resultat se att en del av problematiken ligger i att kommunikationen med varandra sker i samband med ett ärende. Detta innebär att båda parterna är utsatta för en press både från den egna organisationen men också från yttre element. Vi anser att man måste lyfta samverkansbegreppet och kommunikation till en ytterligare nivå. Genom att belysa de hinder man upplever i samverkansprocessen på respektive organisation, under former som är oberoende av ett specifikt ärende, tror vi att man kan förbättra samarbetet. Samtidigt anser vi att man bör lyfta fler exempel på när samverkan även fungerar bra för att kunna arbeta vidare och utveckla dessa positiva bitar.

9.3 Varför händer det så lite när vi vet så mycket?

Att sätta fingret på problemets kärna är, som vi ovan beskrivit, en aspekt grundad i en stor komplexitet. En lämplig fråga för att närma sig svaret anser vi kunna vara om problemen bygger på brist på resurser eller brist på kompetens? Har skolan och socialtjänsten inte tillräckliga resurser för att uppehålla en god samverkan med varandra, eller har de inte en tillräcklig kompetens för dito. Detta är en aspekt som vi anser behöver komma in ytterligare i debatten om samverkan.

Som vi redogjort för i bakgrunden är samverkan inte en försvinnande trend – utan snarare tvärtom. I uppsatsens tidigare forskning och bakgrund så skildras en bild av hur detta problem finns på oerhört många platser i landet, och sträcker sig långt utanför skolans och socialtjänstens verksamhet. För fler och fler yrkesgrupper blir samverkan allt mer en del av vardagen – vi går helt enkelt i en utveckling mot mer samverkan mellan olika yrkesgrupper och organisationer. Således kommer vi till frågan – varför händer det så lite när vi vet så mycket? Denna fråga anser vi även kunna appliceras på samverkan. Det saknas sannerligen inte forskningsunderlag för samverkan, och ämnet debatteras ständigt – men trots detta så finns det brister i samverkan, vilket vi även konstaterat i det område vi undersökt.

För drygt två år sedan höll Gudrun Schyman, före detta partiledare för Vänsterpartiet och före detta talesperson för Feministiskt initiativ, ett anförande för socionomer och socionomstudenter på Göteborgs universitet. Temat för anförandet var ojämna maktstrukturer mellan män och kvinnor i Sverige. Hennes grundläggande frågeställning var varför det inte händer något med dessa maktstrukturer, trots att vi svenskar vet så mycket om dem. I Sverige finns det oerhört mycket forskning om feminism, genus och maktskillnader mellan män och kvinnor – samtidigt som dessa maktstrukturer består.

Kanske torde detta kunna vara en intressant ingång även för samverkan, att studera hur de brister som finns i samverkan består, trots all kunskap och alla resurser som finns. Detta är en tanke på hur vidare forskning kan se ut, utifrån det vi undersökt. Vi ämnar nu redogöra för flera uppslag, som vi författare anser skulle vara intressanta ingångar på vidare forskning.

9.4 Förslag på vidare forskning

Det finns en stor mängd forskning om samverkan mellan skolan och socialtjänsten. Ämnet är i högsta grad aktuellt, efter att lagändringar som gör samverkan tvingande för vissa verksamheter har trätt i kraft. Detta gör att samverkan som ämne är starkt debatterat och många utvärderingar, uppsatser och forskningsrapporter behandlar ämnet. Under den tid vi har arbetat med uppsatsen har flera intressanta frågeställningar och ytterligare områden att studera väckts. Nedan vill vi presentera ämnen som vi tyckt varit intressanta att vidare studera.

Vi upplever att beskrivningen om vilka hinder som finns för att samverka får en betydligt större plats i debatter och tidigare forskning och således även i vår undersökning. Vi tror och hoppas att det finns många goda exempel på då samverkan fungerar bra och att vi kan lära oss av varandra vad gäller förutsättningar för god samverkan. Därav hade vi gärna sett ytterligare forskning där fokus ligger på när samverkan fungerar väl och vilka faktorer som är avgörande för detta.

Något som vi inte hade en tanke på innan vi startade våra intervjuer var komplexiteten för friskolorna när det gäller samverkan med socialtjänsten. Båda våra informanter som arbetade på fristående skolor beskrev problematiken med att ha flera stycken socialtjänster att förhålla sig till. De beskrev hur rutinerna för anmälningar såg olika ut på olika socialtjänster men också hur rektorernas oro för barnet i fråga togs emot olika i olika stadsdelar. Detta har fört våra tankar vidare på hur det exempelvis går till i de friskolor som är föräldrakooperativ, där föräldrainsflytande över verksamheten är stor. Hur efterlevs anmälningsskyldigheten då det är föräldrarna som ansvarar för en stor del av verksamheten? En studie kring detta, samt hur socialtjänstens samverkan mot dessa skolor ser ut tycker vi hade varit både en intressant och viktig studie.

Vidare har vi under vår undersökning av tidigare forskning stött på ett flera forskningsstudier kring samverkan mellan skola och socialtjänst gjord av socionomer och socionomstuderande. Något vi saknar är fler av skolpersonalens och lärarstudenters syn på detta ämne. Vi är medvetna om att anmälningar till socialtjänsten inte är en lika stor del av skolpersonalens funktion som socialsekreterarens, och även om man i flera uppsatser har redogjort för pedagogers syn på samverkan, ser vi ändå att det hade varit intressant att se fler uppsatser om detta ämne från pedagogerna själva. Detta för att få en annan synvinkel som speglar deras akademiska utbildning.

Slutligen har vi inte stött på någon uppsats som behandlar brukarperspektivet i samverkansprocessen. Frågor som har väckts hos oss under uppsatsens gång är hur barn och föräldrar påverkas av hur samverkan ser ut mellan skola och socialtjänst. Detta tycker vi hade varit en intressant aspekt att studera.

10. Referenser

- Altshuler, Sandra & Webb, Jennifer (2009) "School Social Work: Increasing the Legitimacy of the Profession". *Children and Schools*, 31, 4, 207-218.
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Bastøe, Øyvind & Dahl, Per (1996) *Organisationsutveckling i offentlig verksamhet: teori och kunskap för skola, hälso- och sjukvård samt socialtjänst*. Lund: Studentlitteratur.
- Danermark, Berth (2000) *Samverkan - Himmel eller helvete? En bok om den svåra konsten att samverka*. Stockholm: Gothia.
- Danermark Berth & Kullberg, Christian (1999) *Samverkan: välfärdsstatens nya arbetsform*. Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, Benitha (2010) *Konsten att samverka - från idéer till praktik*. Luleå: Luleå Tekniska Universitet.
- Ejrnaes, Morten (2006) *Faglighed og tværfaglighed. Villkårene for samarbejdet mellem pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere*. København: Akademisk forlag.
- Eriksson-Zetterquist, Ulla & Kalling, Thomas & Styhre, Alexander (2005) *Organisation och organisering*. Malmö: Liber.
- Flaa, Paul & Fløistad, Guttorm & Hofoss, Dag & Holmer-Hoven, Finn & Kjeldstadli, Knut & Medhus, Thorstein & O'Gorman, David & Rønning, Rolf (1998) *Introduktion till organisationsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- FN generalförsamling (1989) *Barnkonvention, artikel 1*
- Germundsson, Per (2011) *Lärare, socialsekreterare och barn som far illa. Om sociala representationer och interpersonell samverkan*. Örebro: Örebro universitet.
- Hjortsjö, Maria (2006) *Med samarbete i sikte: om samordnade insatser och samlokaliserade familjecentraler*. Lund: Lunds universitet.
- Irekvist, Ingrid (2012) *Socialtjänsten SDN Centrum, Göteborg: Barn och Ungdomsenheten*.
- Kvale, Steinar (2007) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundström Tommy & Bergmark, Åke. (2005) "Med förenade krafter? Om samverkan inom socialtjänsten". *Socionomens forskningssupplement*, 17, 2-11.

Mattisson, Sonny (2002) *Trädet, en unik familjecentral*. Vårt Göteborg, Göteborgs nyhetstidning på internet (elektronisk)
http://www.vartgoteborg.se/prod/sk/vargotnu.nsf/1/vard_o_omsorg,tradet__en_unik_familjecentral (2012-04-16)

McConkey, Roy (2002) "Reciprocal working by education, health and social services: lessons for a less-travelled road". *British Journal of Special Education*, 29, 1, 3-8

Regeringens proposition 2003/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m. (elektronisk) Stockholm (2003)
<http://www.regeringen.se/content/1/c4/12/28/58aaa7c6.pdf> (2012-03-25)

Repstad (2005) *Sociologiska perspektiv i vård, omsorg och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Sjölin, Desirée (2005) *Samverkan kring barn i riskzonen: socialtjänst-skola-förskola*. (elektronisk)
<http://www.vaxholm.se/dman/Document.phx?documentId=nc34807125635958&cmd=download> [verifierad 2012-03-10]

Sjöberg Backlund, Åsa (2002) *Råd och stöd – i gränslandet mellan skola och socialtjänst*. Stockholm: Stockholms universitet.

Skolverket (2010) *Erfarenheter av samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa*. Stockholm: Skolverket.

Socialstyrelsen (2004) *Anmälningsskyldighet om missförhållanden som rör barn* Artikelnr. 2004-101-1

Socialstyrelsen (2006) *Samverkan kring barn som far illa Uppföljning av lagändring enligt proposition 2002/03:53 Stärkt skydd till barn i utsatta situationer*. Artikelnr. 2006-109-26

Socialstyrelsen (2007) *Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*. Artikelnr. 2007-123-31

Socialstyrelsen (2012a) *Myndigheter anmäler inte trots att barn behöver skydd* (elektronisk)
http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2012januari/myndigheteranmalerintetrotsattbar_nbehoverskydd (2012-03-05)

Socialstyrelsen (2012b) *Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga*. Artikelnr. 2012-3-27

Statistisk årsbok Göteborg (2011), (elektronisk)
<http://www.goteborg.se/statistiskarsbok> (2012-03-14)

Sundell, Knut & Colbiörnsen, Maria (1999) *Samarbete kring barn i riskzonen*
Socialtjänstförvaltningen Forsknings- och Utvecklingsenheten
FoU-rapport 1999:24

Sveriges rikets lag Förvaltningslagen (1986:223)

Sveriges rikets lag: Skollagen (2010:800)

Sveriges rikets lag: Socialtjänstlagen(2001:453)

Thomassen, Magdalene (2009) *Vetenskap, kunskap och praxis: en introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerup.

Vetenskapsrådet (2002): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Göteborg: Elanders Gotab.

Västra Götalandsregionen (2005): *Gemensamma riktlinjer för kommunerna och regionen i Västra Götaland om samverkan avseende barn och ungdom med sammansatt psykisk/psykiatrisk och social problematik* (elektronisk)
http://epi.vgregion.se/upload/V%C3%A4stus/Dok/riktlinjer_vastbus.pdf
(2012-03-10)

Bilagor

Bilaga 1, Intervjuguide Socialtjänsten

Kort om Socialtjänsten i SDN Centrum

- Befattning?
- Tid på socialtjänsten?
- Antal handläggare inom samma område?

Allmänt om anmälningar

- Hur många anmälningar får ni in per år ungefär från skolor kring barn som far illa?
- Vem står för anmälningarna från skolorna? Olika?
- Hur går det till när ni får en anmälan? Exemplifiera!

Varför gör dom som dom gör med anmälningar?

- Vad är det som styr hur ni går tillväga när ni får in en anmälan och hur har dessa rutiner utformats? – styrdokument? Organisation?
- Hur mycket påverkar socialtjänsten här? Skolan? Politiker? Lagtext?

Hur tycker socialtjänsten att de fungerar med anmälningar?

- Hur ser kontakten ut med skolan när en anmälan kommer in?
- Skiljer det sig mellan skolorna hur många anmälningar som görs? Vad beror det på tror du?

Under utrednings gång/uppföljning?

- Hur ser kontakten ut mellan er och skolorna efter att en anmälan är gjord? Utredningssamtal? Uppföljning/resultat av utredning? Sekretess?
- Hur anser du att denna kontakt fungerar? Mer information?
- Vad är det som styr hur kontakten ser ut under utredningens gång?

Förväntningar?

- Vad har ni för förväntningar på skolorna när ni får in en anmälan kring ett barn som far illa? Exempel!
- Vad tror ni att skolorna har för förväntningar på er?

Utmaningar/svårigheter?

- Finns det några utmaningar och svårigheter med er samverkan med skolorna? Exempel på dessa ev. svårigheter och utmaningar!

- Har ni gjort något för att göra detta bättre? Vad? Exempel!
- Vad tror du att skolorna anser är de största utmaningarna med att samverka med er?

Exempel när det funkat bra dåligt?

- Ge exempel då samverkan funkat bra med skolorna? Varför funkade bra? Vad hände? Varför fungerade det bra? – samma sak fast när det fungerade mindre bra?

Viktigaste att tänka på med samverkan?

- Vad är det viktigaste att tänka på när man samverkar med andra myndigheter?
- Vad anser du kännetecknar en bra samverkan? Hur stämmer detta överens med hur det fungerar i er samverkan med skolorna?

Bilaga 2, Intervjuguide Rektorer

- Kort om rektorn / skolan,

- Antal elever på skolan?
- Tid som rektor?
- Ålder på elever?
- Kurator skolpsykolog eller liknande på skolan? Elevvårdsteam? I vilken omfattning i så fall?

Allmänt om anmälningar

- Hur många anmälningar per år ungefär?
- Vem står för anmälan?
- Hur går det till när ni anmäler? Exemplifiera!
- Egna åtgärder först?
- Vem bestämmer när man ska och inte ska anmäla? Tveksamma fall?
- Vem/Vilka har kontakt med socialtjänsten? Vid anmälan? Rektor? Lärare? Flera? Exempel!

Varför gör de som de gör med anmälningar?

- Vad är det som styr hur ni går tillväga när ni anmäler och hur har dessa rutiner utformats? – styrdokument?
- Hur mycket påverkar rektorn här? Socialtjänsten? Politiker? Lagtext?

Hur tycker rektorn att det fungerar med anmälningar?

- Hur skulle du beskriva socialtjänstens arbetssätt då en anmälan gjorts? Hur tänker ni kring socialtjänstens arbete?
- Får ni någon respons av socialtjänsten på anmälan? Hur lång tid?
- Upplever ni att socialtjänsten har förtroende för er vid anmälningstillfället?

Under utrednings gång/uppföljning?

- Hur ser kontakten ut mellan er och socialtjänsten efter att en anmälan är gjord? Utredningssamtal? Uppföljning/resultat av utredning?
- Hur anser du att denna kontakt fungerar?
- Vad är det som styr hur kontakten ser ut under utredningens gång? Exempel!

Förväntningar?

- Vad har ni för förväntningar på socialtjänsten när ni gör en anmälan kring ett barn som far illa? Exempel!
- Vad tror ni att socialtjänsten har för förväntningar på er?

Utmaningar/svårigheter?

- Finns det några utmaningar och svårigheter med er samverkan med socialtjänsten? Exempel på dessa ev. svårigheter och utmaningar!
- Har ni gjort något för att göra detta bättre? Vad? Exempel!
- Vad tror du att socialtjänsten anser är de största utmaningarna med att samverka med er?

Exempel när det funkat bra dåligt?

- Ge exempel då samverkan fungerat bra med socialtjänsten? Varför fungerade det bra? Vad hände? Varför fungerade det bra? – samma sak fast när det fungerade mindre bra?

Viktigaste att tänka på med samverkan?

- Vad är det viktigaste att tänka på när man samverkar med andra myndigheter?
- Vad anser du kännetecknar en bra samverkan? Hur stämmer detta överens med hur det fungerar i er samverkan med socialtjänsten?

Billaga 3, informationsbrev

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Hej!

Vi heter Sandra Trygg och Erik Hultén och är studenter på Göteborgs universitet – Socionomprogrammet. Vi håller just nu på att skriva en C-uppsats, där vi gör en studie om samverkan mellan skola och socialtjänst i Stadsdelen Centrum i Göteborg.

Vi är väldigt tacksamma att ni vill vara med och medverka i denna studie. Vi vill även poängtera att det är helt frivilligt, och att ni när som helst kan avbryta ert deltagande, utan att motivera orsaken till detta. Vi vill även tydliggöra att vi följer Vetenskapsrådets forskningsetiska principer och riktlinjer i vår studie (www.codex.vr.se). Materialet från intervjuerna kommer enbart att användas till vår uppsats, och ni har även möjlighet att få fingerat namn om så önskas.

Vår uppsats kommer att vara färdigställd i maj 2011, och ni kommer då erhålla en kopia på uppsatsen via mail.

Är det något ni undrar över så får ni väldigt gärna kontakta oss.

Med vänliga hälsningar

Erik Hultén och Sandra Trygg
Telefon: 0736 – XX XX XX

